

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคกลางและภาคตะวันออก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑
ภาคกลางและภาคตะวันออก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

๓๓๑.๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส๖๕๑ค

ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ภาคกลางและภาคตะวันออก.

กรุงเทพฯ : สกศ., ๒๕๔๔.

๗๘ หน้า

ISBN : 974-241-215-4

๑. ครุภูมิปัญญาไทย - ภาคกลางและภาคตะวันออก

๒. ชื่อเรื่อง

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ภาคกลางและภาคตะวันออก

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๘๓/๒๕๔๔

จำนวนพิมพ์

๒,๐๐๐ เล่ม

ISBN

974-241-215-4

จัดพิมพ์และเผยแพร่

กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. (๐๒) ๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๒๓๒๒, ๖๖๕-๗๗๓๕

โทรสาร (๐๒) ๖๖๘-๗๒๗๕

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

โทร. (๐๒) ๕๓๐๐๓๕๘-๖๔, ๕๓๐๐๓๖๗-๗๓

โทรสาร ๕๓๕๓๒๑๕

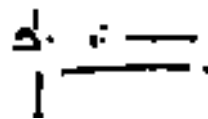
คำนำ

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ในการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักสำคัญที่จะนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้เพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้คุณค่าความเป็นไทยในด้านต่างๆ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ ไว้ ๕ ด้าน ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี และด้านโภชนาการ

เพื่อเป็นการยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่างๆ ของไทยที่ได้ต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคนานัปการสืบเนื่องมาอย่างยาวนาน ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย ปรับประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเพื่อเอาชนะความทุกข์ยากให้สอดคล้องกับยุคสมัย ทำให้ชุมชน สังคม และประเทศชาติอยู่รอดได้จนถึงปัจจุบัน โดยได้มีการอบรม สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้เป็นสมบัติตกทอดสืบต่อกันมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลดังกล่าวให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติหวังว่า หนังสือ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ภาคกลางและภาคตะวันออก ซึ่งมีประวัติชีวิต ผลงานและองค์ความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ จะเป็นแรงผลักดันให้ทุกส่วนในสังคม ร่วมมือกันส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงในทุกท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาได้มีความสมบูรณ์อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของภูมิปัญญาไทย อันเป็นเกียรติภูมิของชาติไทยมาแต่อดีตกาล

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

ครุฑมิปัญญาไทย ภาคกลางและภาคตะวันออก

- พระครูสุทธธรรมนาถ
- นางเกลียว เสร็จกิจ
- นายจ้อน ไทรวิมาน
- นายวิบูลย์ เข้มเฉลิม
- นายสำรวย มีสมชัย

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	
เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครุฑมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑	๖
ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติครุฑมิปัญญาไทย	
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	
สำนักนายกรัฐมนตรี	๘
● พระครูสุทธธรรมนาถ	๑๑
● นางเกลียว เสร็จกิจ	๒๑
● นายจ้อน ไทรวิมาน	๓๑
● นายวิบูลย์ เข้มเฉลิม	๓๕
● นายสำรวย มีสมชัย	๔๕
ภาคผนวก	๖๑
นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา	๖๓
บรรณานุกรม	๖๕
ทำเนียบและที่อยู่ครุฑมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑	๗๑
คณะผู้จัดทำ	๗๘

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ครูภูมิปัญญาไทย โดยสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาใน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี และด้านโภชนาการ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นั้น

บัดนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔ ดังนี้

๑. ครูภูมิปัญญาไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

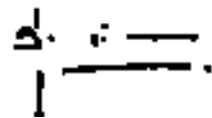
๑.๑ นายคำเตื่อง ภาษี	ด้านเกษตรกรรม (เกษตรธรรมชาติ)
๑.๒ นางฉวีวรรณ พันธุ	ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน-หมอลำ)
๑.๓ นายทองคำ แจ่มใส	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๑.๔ นายประคอง มนต์กระโทก	ด้านเกษตรกรรม (เกษตรวิถีพุทธ)
๑.๕ นายมัน สามสี	ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์)
๑.๖ นายยงยุทธ ตรีนุชกร	ด้านการแพทย์แผนไทย (การรักษาสุขภาพองค์รวม)
๑.๗ นางราตรีสวัสดิ์ อุ่นทะยา	ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน-หมอลำซิ่ง)
๑.๘ นายเล็ก กุดวงศ์แก้ว	ด้านเกษตรกรรม (วิถีเกษตร)
๑.๙ นายสุทธิพันธ์ ปรัชญพฤกษ์	ด้านเกษตรกรรม (การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม)

๒. ครูภูมิปัญญาไทยภาคเหนือ

๒.๑ พระครูพิทักษ์นันทคุณ	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๒.๒ นายคำผาย นุปีง	ด้านภาษาและวรรณกรรม (การขับชอ)
๒.๓ นายคำอ้าย เดชดวงตา	ด้านศิลปกรรม (การแกะสลักไม้)
๒.๔ นายจอนิ โอโดชา	ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
๒.๕ นายชูศักดิ์ หาดพรม	ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน)
๒.๖ นางบัวซอน ถนอมบุญ	ด้านภาษาและวรรณกรรม (การขับชอ)

- ๒.๗ นางประนอม ทาแปง ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า)
- ๒.๘ นางสาวศรีสวัสดิ์ คำรัมย์ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า)
๓. **ครุภูมิปัญญาไทยภาคใต้**
- ๓.๑ พระครูพิพัฒนโชติ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต)
- ๓.๒ นายเคียง คงแก้ว ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน)
- ๓.๓ นายชบ ยอดแก้ว ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)
- ๓.๔ นายตรีวุธ พาระพัฒน์ ด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม)
- ๓.๕ นายประยงค์ วรรณรงค์ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
- ๓.๖ นายฝาก ตรีถวัลย์ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ระบบบัญชีชาวบ้าน)
- ๓.๗ นายลักย์ หนูประดิษฐ์ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)
- ๓.๘ นายอัมพร ดั่งปาน ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)
๔. **ครุภูมิปัญญาไทยภาคกลางและภาคตะวันออก**
- ๔.๑ พระครูสุธรรมนาถ ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร)
- ๔.๒ นางเกลียว เสร็จกิจ ด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว)
- ๔.๓ นายจ้อน ไทรวีมาน ด้านศิลปกรรม (ผลิตเครื่องดนตรีไทย)
- ๔.๔ นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม ด้านเกษตรกรรม (วนเกษตร)
- ๔.๕ นายสำรวย มีสมชัย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา)

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติ
ครุภูมิปัญญาไทย
ของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา ๔๖ มาตรา ๖๕ มาตรา ๘๑ และ มาตรา ๒๘๕ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ ต้องส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและยังกำหนดให้มีการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่อง เชิดชู ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาไว้ด้วย

เพื่อให้มีการนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมเรียนรู้ครุภูมิปัญญาไทยเพื่อดำเนินการ สรรหาบุคคลผู้ทรง ภูมิปัญญา ยกย่อง เชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทยขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา พร้อมกันนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาอย่าง เป็นรูปธรรม คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสม ประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร ปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอด สืบต่อกันมาเพื่อใช้ แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญาไทยมีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

๑. **ด้านเกษตรกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสาน องค์ความรู้ ทักษะและเทคนิค ด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสานการแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหา ด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

๒. **ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม** ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการ แปรรูปผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่น สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวม กลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. **ด้านการแพทย์แผนไทย** ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคน ในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่ หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษา สุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

๔. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

๕. **ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน** ได้แก่ ความสามารถในด้านการสะสมและบริหารกองทุนและ สวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิต ความเป็นอยู่ของ สมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการ จัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

๖. **ด้านศิลปกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

๗. **ด้านภาษาและวรรณกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงาน ด้านภาษาวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่นการปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียน การสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

๘. **ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี** ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรม คำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่างๆ

๕. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออก ที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครุภูมิปัญญา

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำนิยามความหมายของครุภูมิปัญญา และครุภูมิปัญญาไทยไว้ดังนี้

ครุภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครุภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

เกณฑ์การสรรหาครุภูมิปัญญาไทย

การยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย มีเกณฑ์การสรรหาดังนี้

๑. เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาที่ได้รับการยกย่องและยอมรับจากสังคม
๒. ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม
๓. อบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้อง ดีงาม ให้แก่ผู้รับการถ่ายทอด อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจและต่อเนื่อง
๔. เป็นผู้มีส่วนเกื้อหนุนในการจัดการเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในรูปแบบที่หลากหลาย
๕. สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาสร้างสรรค์และเผยแพร่แก่สังคมส่วนรวมได้
๖. ยังคงดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของตนอย่างต่อเนื่อง

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๔ จำนวน ๓๐ คน โดยเข้าได้รับพระราชทานเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ จากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๖.๐๐ น. ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพฯ

พระครูสุทธรรมนาถ
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร)

คำประกาศเกียรติคุณ

พระครูสุธรรมนาถ (สมนึก นาโอ)

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร)

พระครูสุธรรมนาถ เดิมชื่อสมนึก ศรีศรีทอง เกิดเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ ที่จังหวัดนครปฐม ศึกษาที่คณะเกษตรมหาวิทาลัยเกษตรศาสตร์ได้ ๑ ปี แล้วลาออกมาศึกษาธรรมะเพื่อดำเนินชีวิตตามวิธีการของพระพุทธศาสนา ขณะอุปสมบทได้ศึกษาธรรมะ ฝึกปฏิบัติธรรม เริ่มมีความคิดที่จะรักษาป่าของวัด ปลักไม้ลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งสมุนไพรสำหรับใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ ด้วยการติดป้ายไว้ตามต้นไม้ต่างๆ โดยบอกถึงสรรพคุณในการเป็นยารักษาโรคให้ชาวบ้านทราบ ทำให้ป่าของวัดมีสมุนไพรขึ้นอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครปฐม ที่มีนักท่องเที่ยวไปพักผ่อนและศึกษาเรียนรู้เรื่องสมุนไพรกันอย่างแพร่หลาย มีบริการการแพทย์แผนไทยทั้งการอบสมุนไพร นวดประคบแบบแผนโบราณ จัดให้มีการสอน การเผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้เรื่องป่าสมุนไพรแก่นักเรียน ผู้สนใจ และประชาชนโดยทั่วไป

การที่ พระครูสุธรรมนาถ นำความรู้ด้าน การแพทย์แผนไทย (สมุนไพร) ที่ได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติ จนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

พระครูสุธรรมนาถ (สมนึก นาโถ)

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร)

พระครูสุธรรมนาถ (สมนึก นาโถ) พระนักการศึกษาและนักพัฒนา ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดสร้างสวนป่าสมุนไพรของวัดปลักไม้ลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งสมุนไพรเพื่อการรักษาโรค และเป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชน ประชาชน จนกลายเป็นป่าสมุนไพรที่อุดมสมบูรณ์ โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนช่วยกันบำรุงรักษาให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาสมุนไพรแหล่งสำคัญของประเทศ

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

เมื่อจบมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.ศ. ๕) แล้วพระครูสุธรรมนาถจึงสอบคัดเลือกศึกษาต่อได้ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน เป็นนิสิตคณะเกษตร เรียนได้เพียงหนึ่งปีก็ลาออกมาช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพ เหตุผลที่ลาออกในตอนนั้นคือ การศึกษาเล่าเรียนในระบบโรงเรียนในขณะนั้นไม่ได้ตอบสนองต่อวิถีชีวิตอย่างแท้จริง จึงมีความตั้งใจจะค้นหาความจริงของชีวิตตามแนวคิดและวิธีการของพุทธศาสนา

หลังจากได้บวชจึงศึกษาพระธรรมและฝึกปฏิบัติตนตามวิถีทางพุทธศาสนา จนพระอุปัชฌาย์เล็งเห็นถึงความมุ่งมั่นจริงจังของพระอาจารย์สมนึกว่า เป็นพระภิกษุรูปหนึ่งที่เป็นพระนักปฏิบัติ และมีความสามารถที่จะปกครองหมู่พระสงฆ์ได้ จึงได้นิมนต์จากวัดกันทรวิชัย จังหวัดเลยมาเป็นเจ้าอาวาสวัดปลักไม้ลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ในปี ๒๕๒๕

ด้วยความมุ่งมั่นและความสนใจในธรรม จึงได้ฝึกฝนปฏิบัติธรรม ทั้งจากตำรา และเกจิอาจารย์ต่างๆ เกือบทุกสำนัก หากสงสัยก็จะไปซักถามด้วยตนเองมาโดยตลอด การศึกษาเรียนรู้ของท่านจึงเป็นทั้งวิถีชีวิตและตามความตั้งใจตั้งแต่อ่อนบรพชา

กล่าวโดยสรุปการศึกษาของพระครูสุธรรมนาถ (สมนึก นาโถ) จึงเป็นการเรียนรู้จากวิถีชีวิต จากความรู้ดั้งเดิม จากประสบการณ์ด้วยตนเองและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สำหรับประสบการณ์ด้วยตนเองนั้นได้มาจากการทดลอง การเรียนรู้และการปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของบรรพชิตโดยมุ่งนิพพานเป็นเป้าหมายแห่งการปฏิบัติธรรม

การเรียนรู้

ด้วยความมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมทำให้เกิดความคิดว่าทำอะไร จึงรักษาป่าของวัดให้คงสภาพป่าได้อย่างสมบูรณ์เพื่อจะได้ปฏิบัติธรรมตามพระธรรมวินัยที่ให้ภิกษุอาศัยโคนไม้ ปัญหาในระยะแรก คือชาวบ้านมองไม่เห็นความสำคัญและไม่เห็นประโยชน์ในเชิงคุณค่าของป่าไม้ ประโยชน์ที่เห็นได้ในขณะนั้นคือการตัดไม้ไปทำฝืนสำหรับการหุงต้มตามวิถีชาวบ้าน ความคิดอนุรักษ์ป่าของท่านจึงขัดแย้งกับความคิดของชาวบ้าน

ทำอะไรจึงรักษาป่าของวัดไว้ได้ นี่คือปัญหา ท่านจึงพยายามทุกวิถีทางเพื่อรักษาป่า จากการดำเนินการอย่างเด็ดเดี่ยว ทำให้พบทางออกว่า ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้

อาศัยสมุนไพรรักษาโรคลงไขเจ็บ แต่วิธีการเก็บต้นยาสมุนไพรมันยังไม่ถูกต้อง จำเป็นต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องเพื่อจะได้รักษาป่าไว้ได้ด้วย

ต้นไม้ทุกต้นในป่าถูกสำรวจว่าเป็นพืชสมุนไพรรชนิดใดบ้าง ผลจากการสำรวจในครั้งนั้นพบว่า ในป่าของวัดมีพืชสมุนไพรรอยู่ประมาณ ๕๐๐ กว่าชนิด ด้วยเหตุนี้ต้นไม้ทุกต้นจึงถูกแขวนป้ายบอกชื่อยา และสรรพคุณ ชาวบ้านที่ลอบมาตัดต้นไม้ก็ไม่กล้าตัดเพราะคิดแล้วไม่คุ้มค่า เมื่อชาวบ้านเห็นประโยชน์จากป่า การทำลายป่าจึงหายไป

ทุกวันนี้วัดปลูกไม้ลาย เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีบริการการแพทย์แผนไทยทั้งการอบสมุนไพร นวดประคบแบบแผนโบราณ สำหรับคนที่สนใจรักษาสุขภาพด้วยพืชสมุนไพร และการเดินป่าศึกษาพรรณไม้สำหรับผู้สนใจศึกษาพืชสมุนไพร

องค์ความรู้

การเกิดองค์ความรู้ของพระครูสุธรรมนาถ ท่านสรุปเชิงความคิดไว้ในหนังสือ “ชีวิตและการปฏิบัติธรรมสู่มรรควิถีแห่งการบรรลุธรรม” ไว้ว่า ความรู้ที่ได้จากปัญหุนะและอรรถสระนั้น ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ถ้าหากปราศจากการฝึกฝนปฏิบัติจนชำนาญ การฝึกฝนปฏิบัติจนชำนาญก็ไม่มีบรรลุเป้าหมายได้ ถ้าหากผู้ปฏิบัติมันไม่รู้เป้าหมายที่แท้จริงว่า คืออะไร อุปมาเหมือนกับคนไปตลาดที่มีได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะซื้ออะไร เมื่อไปถึงตลาดแล้ว อาจพบสิ่งของต้องใจเข้าโดยบังเอิญ เมื่อตรวจดูแล้วมี

ความพึงใจ จึงซ็อกกลับมา แต่หากไม่พบก็จะเสียเวลาไปเปล่าโดยไม่ได้อะไรเลย แต่สำหรับ ผู้ที่มีเป้าหมายเขาไปตลาด เขาก็มุ่งหาของสิ่งนั้นโดยตรง ครั้นเมื่อพบแล้วจึงเลือกซื้อ ย่อมไม่เสียเวลา

การเรียนรู้ก็เช่นกัน ถ้าต้องการให้เกิดความรู้ ควรตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน ต่อเมื่อ ศึกษาจนขวนขวายทุกวิถีทางย่อมบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

องค์ความรู้ที่โดดเด่นของพระครูสุธรรมนาถ คือ ความรู้ด้านการแพทย์แผน ไทย การรักษาโรคด้วยพืชสมุนไพร การปลูกพืชสมุนไพร และการอนุรักษ์ป่าไม้ และ ความรู้จากพุทธศาสนาที่สามารถปรับใช้จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตแห่งบรรพชิต

การถ่ายทอดความรู้ของครูภูมิปัญญาไทย

แนวคิดที่พระครูสุธรรมนาถดำเนินการถ่ายทอดเป็นวิธีการที่ต้องการให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างธรรมชาติ จนเกิดความคุ้นเคยและเป็นความเคยชินจากการเห็นจน สามารถจำได้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เมื่อถึงคราวจำเป็น โดยให้ถ่ายทอดให้แก่

- นักเรียนระดับประถมศึกษา วัดปลักไม้ลาย
- ลูกเสือ เนตรนารีจากค่ายลูกเสืออำเภอกำแพงแสน
- นิสิต นักศึกษา
- ประชาชน
- นักวิชาการ
- สมาชิกกลุ่มสมุนไพรจังหวัดนครปฐม

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

โดยสรุปแล้ว เนื้อหาสาระของการถ่ายทอดความรู้ที่พระครูสุธรรมนาถ กำหนดไว้ มีดังนี้

- การส่งเสริมการปลูกสมุนไพร
- การอนุรักษ์สวนป่าสมุนไพร
- การใช้ประโยชน์จากสมุนไพร

วิธีการถ่ายทอดความรู้

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ดำเนินการในวัดปลักไม้ลาย ท่านพระครูสุธรรมนาถใช้ วิธีการต่างๆ ดังนี้

- บรรยายให้ผู้เรียนทราบถึงประโยชน์ของต้นไม้ ในระบบนิเวศน์วิทยาและการรักษาโรค

- บรรยายประกอบการฉายสไลด์
- นำชมสวนสมุนไพร
- ติดป้ายชื่อให้ผู้เรียนทราบถึงประโยชน์ ของต้นไม้ที่รักษาโรค

เมื่อผู้ปกครองและนักเรียนหรือคนในชุมชน เดินผ่านไปมาทุกวัน จะเกิดการสัมผัสทางตา ถ่ายทอดความรู้ความคิด ตระหนักถึงคุณประโยชน์ ของต้นไม้ สถานที่ที่ใช้ปลูกสมุนไพร มีเนื้อที่ประมาณ ๕๐ ไร่ มีสมุนไพรประมาณ ๕๐๐ ชนิด เคยใช้ปูนซีเมนต์โบกเป็นกระถางพร้อมติดป้ายชื่อต้นไม้ และบรรยายถึงคุณประโยชน์ มีความคงทนถาวร แต่กระถางต้นไม้นี้อยู่ด้านหลังโรงเรียนทำให้คนในชุมชน ไม่ค่อยได้เห็น เพราะไม่ใช่ทางผ่านประจำ จึงมีความตั้งใจที่จะทำกระถาง ต้นสมุนไพรในทางผ่านด้านหน้าโรงเรียน ซึ่งเป็นทางผ่านที่มีกิจกรรมที่ทำให้หยุด เช่น ผู้ปกครองหยุดรับส่งลูกหลาน หรือการจับจ่ายซื้อของ แต่ไม่สามารถ

ดำเนินการได้เพราะขาดแคลนทุนทรัพย์

- เมื่อคนในชุมชนเกิดการเจ็บป่วย ก็ใช้สมุนไพรในการรักษาจนหาย เกิดการเรียนรู้ถึงคุณค่า หรือเกิดภูมิปัญญาตามอักษาศาสตร์หรือตามธรรมชาติ ในการเลือกรักษาด้วยสมุนไพร เป็นทางเลือกในการรักษาโรค และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และเป็นการประหยัดเงินตรา ในการซื้อยามารับประทาน

- พระครูสุธรรมนาถได้นำความรู้ทางด้านระบบนิเวศน์วิทยาของต้นไม้และสมุนไพร เข้าสู่โรงเรียนวัดปลักไม้ลาย และโรงเรียนอื่นๆ ด้วยการไปบรรยายให้ครูและนักเรียนฟังอยู่เสมอ

- ใช้สถานการณ์จริงมาให้ความรู้แก่ชุมชน ให้เกิดความรักป่าหรือเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- เข้าร่วมสัมมนาหรือเป็นวิทยากรตามหน่วยงานแลสถานศึกษาต่างๆ เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันกับบุคคลต่างๆ และได้ นำความรู้ต่างๆ มาปรับประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน

การดำเนินงานของพระครูสุธรรมนาถที่เผยแพร่สรรพคุณทางยาของพืชสมุนไพรในบริเวณวัดปลักไม้ลาย เพื่อส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาเรื่องสาธารณสุขเผยแพร่แนวคิดและให้การศึกษา ถ่ายทอด ความรู้ด้านพืชสมุนไพรแก่นักเรียน คนในชุมชนและคนที่สนใจทั่วไป และเพื่อส่งเสริมให้บุคคลสามารถ พึ่งตนเองได้ในด้านการรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้านนั้น ผลที่เกิดกับผู้เรียน ผู้ที่ได้เข้าชมกิจกรรมของ

วัดปลักไม้ลายเกิดความเข้าใจในระบบนิเวศน์ของป่ามากขึ้น เข้าใจคุณค่าและผลประโยชน์ที่ได้จากพืชสมุนไพรพื้นบ้าน ทำให้บุคคลพึ่งตนเองได้ มีความรู้ด้านสมุนไพรในการรักษาโรคให้แก่ตนเองและผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยามเจ็บป่วย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชุมชนช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็น เป็นการเสริมอาชีพด้านเกษตรกรรม เช่น การปลูกสมุนไพรขาย

การที่พระครูสุธรรมนาถ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

พระครูสุธรรมนาถ (สมนึก นาโถ) เดิมชื่อ สมนึก ศรีสรทอง เกิดเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๕๘ ที่บ้านทุ่งนาไพร (ไร่ใหม่) บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๖ ตำบลทุ่งกระพังโหม อำเภอกำแพงแสน จังหวัด นครปฐม เป็นบุตรคนแรกของนายใช้ ศรีสรทอง (แซ่โจ้ว) และนางชีวินัย ศรีสรทอง

การศึกษา

- ชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านยาง (อินทศักดิ์ศึกษาลัย)
- ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกำแพงแสน
- มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา
- มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
- นิสิตคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
(ลาออกหลังเรียนได้ ๑ ปี) เพื่อศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนา

เกียรติคุณที่ได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๓๔ คนดีศรีสังคม จากมูลนิธิหมู่บ้าน
- พ.ศ. ๒๕๔๔ ครุภูมิปัญญาไทยด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพรร)
- จากสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นางเกลิยว เสรีจกิจ
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน)

คำประกาศเกียรติคุณ

นางเกลียว เสรีกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์)

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว)

ครูเกลียว เสรีกิจ ชื่อทางการแสดงว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ เกิดเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๐ ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ฝึกเพลงอีแซว ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี กับแม่บัวผัน จันทร์ศรี พ่อไสว วงษ์งาม และคนอื่นๆ ซึ่งเป็นแม่เพลง พ่อเพลง ของเมืองสุพรรณบุรี จากนั้นไปเป็นนักร้องลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงในแนวเพลงพื้นบ้าน เมื่อเพลงอีแซวชบเซา ได้นำความรู้และประสบการณ์จากการเป็นนักร้องมาทดลองปรับประยุกต์ใช้ในการแสดงเพลงพื้นบ้านโดยได้ปรับปรุงมาเป็นระยะ จนเพลงอีแซวกลับมาเป็นที่นิยมของผู้ชมอีกครั้ง จึงได้เผยแพร่รูปแบบการแสดงพร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้ให้แก่คณะนักแสดงและผู้สนใจนำไปเป็นแนวทางในการฟื้นฟูศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้ได้รับการสืบสานต่อไปในอนาคต สอนและถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซวให้แก่นักเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรีได้สืบสานไว้เป็นจำนวนมาก

การที่ ครูเกลียว เสรีกิจ นำความรู้ด้าน ศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว) ที่ตนเองศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปรับประยุกต์จนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็น ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๔

นางเกลียว เสรีจกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์)

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว)

ครูเกลียว เสรีจกิจ จากจังหวัดสุพรรณบุรีชื่อทางการแสดงว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นผู้ที่มีพื้นฟูศิลปะการแสดงเพลงอีแซว ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรีให้กลับมาอยู่ในความนิยมของประชาชนอีกครั้งโดยได้ประยุกต์รูปแบบการแสดงให้สอดคล้องกับยุคสมัย ดำเนินการถ่ายทอด ความรู้ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านแก่ลูกศิษย์จำนวนมาก จนได้รับการยกย่องให้เป็นแม่เพลงแห่งเมืองสุพรรณ

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว ครูเกลียวไม่ได้เรียนต่อ จึงช่วยพ่อแม่ทำงานที่บ้าน ต่อมาได้เข้ามาเรียนช่างเสริมสวยในกรุงเทพแล้วกลับไปเป็นช่างเสริมสวยรับจ้างในหมู่บ้าน เมื่อน้องสาวถูกส่งให้ไปเรียนเพลงพื้นบ้านที่บ้านพ่อไสว วงษ์งาม จึงได้ติดตามน้องสาวไปด้วย แต่ไม่ได้เรียนเพราะทุกคนมีความเห็นว่าตัวโตเกินไปที่จะฝึกเพลงพื้นบ้าน

ครูเกลียวได้แต่แอบฟังและแอบจดจำวิธีการร้องและเนื้อร้องไว้ตลอด และด้วยนิสัยที่ชอบอ่านหนังสือและชอบจดเนื้อหาที่ครูสอนไว้ ทำให้สามารถท่องจำเพลงอีแซวได้หลากหลายลีลา ทั้งแนวเพลงผู้หญิงและผู้ชาย จึงขอร่วมแสดงเพลงอีแซวด้วยแต่ก็ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ออกแสดง ด้วยความอดทนและความตั้งใจจริง ได้รับการฝึกฝนจนสามารถเขียนเพลงเพื่อใช้ในการแสดงและตอบโต้เพลงด้วยกลอนสอดคล้องกับพ่อเพลงได้อย่างคมคายจนได้รับความนิยมมากจนกระทั่งสามารถตั้งคณะเพลงพื้นบ้านของตนเองได้

ในช่วงที่รุ่งเรืองมีชื่อเสียงด้านเพลงพื้นบ้านอยู่นั้น เพลงลูกทุ่งกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ครูเกลียว จึงได้ไปสมัครเป็นนักร้องลูกทุ่ง โดยเริ่มเป็นนักร้องที่วงดนตรีลูกทุ่งคณะจรัส สุวคนธ์ และคณะไวพจน์ เพชรสุพรรณ ทำให้มีชื่อเสียงจากการร้องเพลงลูกทุ่งหลายเพลง อาทิ เมื่อสมบัติ ลาน้องไปเวียตนาม ลาโคราช ขวัญใจไซเฟอร์ ฯลฯ เพลงลูกทุ่งที่แต่งเองร้องเอง ได้แก่ กับข้าวเพชรฆาต น้ำตาดอกคำใต้ สาวสุพรรณ เมื่อมีชื่อเสียงมากจึงแยกออกมาตั้งวงดนตรีเป็นของตนเอง ช่วงนี้เองขวัญจิตได้นำเพลงอีแซวมาร้องร่วมกับเพลงลูกทุ่ง โดยนิยมร้องคั่นเป็นกลอนสด

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ครูเกศียวได้ยุบวงดนตรีลูกทุ่งแล้วกลับไปฟื้นฟูเพลงอีแซวที่บ้านเกิดอีกครั้ง โดยอุทิศตนให้กับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่และถ่ายทอดเพลงอีแซวให้ลูกศิษย์และผู้สนใจมาโดยตลอด

การเรียนรู้

ชีวิตการเรียนรู้ของครูเกศียวควบคู่ไปการแสดงและการทำงานเพื่อชีพมาโดยตลอด ครูเกศียวได้สรุปการเรียนรู้ของตนเองไว้ว่า ชีวิตของนักแสดงของตนเอง คือการเรียนรู้อย่างตลอดเวลา เคนำความคิดเช่นนี้ชี้แนะให้พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านที่ร่วมแสดงด้วยกันว่า ควรหาความรู้ใหม่ใส่ตนและให้ทันสมัยตลอดเวลา เพื่อจะได้ปรับปรุงการแสดงของตนให้ทันยุคทันสมัย

จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า ทุกครั้งที่ครูเกศียวออกแสดงหน้าเวที สามารถเรียกเสียงหัวเราะและความสนุกสนานได้ตลอดเวลา จนเป็นที่ชื่นชมของพลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นอย่างมาก ตั้งแต่นั้นมา ชื่อเสียงด้านเพลงพื้นบ้านจึงรุ่งโรจน์มาดบังเพลงลูกทุ่ง เขาชนรุ่นใหม่อจึงรู้จักชื่อครูเกศียวว่าเป็นแม่เพลงพื้นบ้านเพลงอีแซว

ชีวิตการเรียนรู้และการทำงานของครูเกศียวเป็นการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งได้เรียนรู้โดยวิธีครูพักลักจำ และได้รับการฝึกฝนเพลงพื้นบ้านตามแนวทางโบราณ และได้เรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายพ่อเพลงแม่เพลงด้วยกัน

องค์ความรู้

ครูเกศียวได้กล่าวว่า

ด้วยเหตุที่ตนเองเป็นคนชอบอ่านหนังสือและวรรณคดีเก่าๆ ของไทยมาตั้งแต่เด็ก เมื่ออ่านแล้วก็นำเนื้อหานั้นมาแต่งเป็นเพลง อีแซวร้องเล่นทำให้เกิดความคิดแตกฉานในการร้องเพลงพื้นบ้าน ต่อเมื่อฝึกเพิ่มเติมครูเพลงเก่าๆ อาทิ แม่บัวผัน ครูไสว และครูสุชิน จึงสามารถแสดงได้เป็นอย่างดี ในระยะแรกแสดงร่วมกับคณะครูไสว และได้ร่วมแสดงกับวงเพลงพื้นบ้านอีกหลายวง

ครูเกลียวสามารถร้องเพลงพื้นบ้านอีแซวได้หลายแนว หลายลีลา และชอบแต่งกลอนไว้เป็นเรื่องเพื่อใช้สำหรับร้องเล่น เรื่องใดเป็นที่นิยมเมื่อมีคณะเพลงพื้นบ้านคณะอื่นมาขอไปใช้แสดงบ้างก็ยินดีให้ไปโดยไม่คิดมูลค่า

เพลงพื้นบ้านที่แต่งไว้มีหลายทำนองเพลง อาทิ เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว และลำตัด ซึ่งการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีความแตกฉานในเรื่องเพลงอีแซวมากเป็นพิเศษ สามารถด้นกลอนสด ในลักษณะของปฏิภาณกวีได้อย่างฉับไว

การถ่ายทอดความรู้

เมื่อยุบวงดนตรีแล้ว ครูเกลียวกลับมาฟื้นฟูเพลงอีแซว จนเป็นแม่เพลงที่มีชื่อเสียงและมีความสามารถทางเพลงพื้นบ้านหลายเพลง จึงได้รับเชิญให้เป็นครูสอนนาฏศิลป์อยู่ที่โรงเรียนบางม่วงที่บ้านเกิดสอนอยู่ประมาณ ๑๒ ปี จึงได้รับให้เป็นวิทยากรพิเศษด้านเพลงพื้นบ้านที่วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี

นอกจากได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรพิเศษของวิทยาลัยนาฏศิลป์แล้ว หากมีผู้สนใจฝึกเพลงก็ยินดีฝึกให้จากประสบการณ์ที่ช่างของอยู่ในวงการเพลงพื้นบ้าน ทำให้ขวัญจิต ศรีประจันต์ ได้กำหนดลักษณะผู้ที่จักฝึกเพลงพื้นบ้านได้ดีไว้ว่า ต้องเป็นคนเสียงดังความจำดีมาก มีปฏิภาณไหวพริบดี และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เพราะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการแสดงเป็นการสร้างความประทับใจให้แก่คนดู ลีลาการร้องต้องสัมผัสกลอน ซึ่งกลอนเพลงอีแซวมีลักษณะเป็นกลอนหัวเดียว คือใช้สัมผัสเพียงสระเดียว เช่น กลอนโร ก็ใช้สัมผัสสระโ เป็นต้น

นอกจากนักศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรีแล้ว ครูเกลียวยังได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มต่างๆ ดังนี้

- นักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๕๑ คน
- นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๘๓ คน
- นักเรียนนักศึกษาที่ศึกษาดูงาน
- ประชาชน
- นักวิชาการ
- สื่อมวลชน

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาความรู้เรื่องเพลงอีแซวนั้น ครูเกลียวกำหนดไว้ ดังนี้

- เพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี
- ความเป็นมาของเพลงอีแซว
- การเขียนเพลงอีแซว
- การฝึกซ้อม
- การแก้ปัญหาหน้าเวที
- ปฏิภาณไหวพริบในการแสดง

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูเกลียวได้ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้แก่ ผู้เรียน ในสองลักษณะ คือ

- อยู่และติดตามครูไปแสดงยังที่ต่างๆ ตามแบบวิธีโบราณ
- ใช้วิธีการสอนแบบสมัยใหม่ ได้แก่
  - การบรรยาย
  - การสาธิต
  - การฝึกปฏิบัติจริง

ในปัจจุบันผู้ที่นิยมฝึกเพลงอีแซวเป็นผู้ที่ต้องการฝึกเพื่อการเล่นเป็นครั้งคราวเฉพาะงาน ทำให้เสียเวลาในการฝึก เพราะการสอนไม่ต่อเนื่อง วิธีการที่นิยมใช้ใน คือ ผู้เรียนนำวีดิทัศน์มาบันทึก การสอนไว้แล้วนำไปเปิดดู เพื่อทำตามที่บ้าน เมื่อเป็นแล้วก็มาต่อทำรำ หรือมาร้องกับครูเพื่อหาท่วงทำนองที่ถูกต้อง

เรื่องศิลปะการแสดงนั้น เป็นความสามารถเฉพาะตัวซึ่งมักจะไม่ได้ถ่ายทอดเคล็ดลับในการแสดงให้แก่ใครง่าย ๆ แต่สำหรับครูเกลียวแล้ว เห็นว่าการแสดงเพลงอีแซว เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านคู่เมืองสุพรรณบุรีมาแต่โบราณ ซึ่งตนเองได้สืบต่อภูมิปัญญา มาจากครูเพลงเมืองสุพรรณ จึงได้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้ที่สนใจ เพื่อนำไปเผยแพร่ และนำไปประกอบอาชีพโดยไม่ปิดบัง

การที่ครูเกลียว เสร็จกิจ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูเกลียว เสร็จกิจ มีชื่อทางการแสดงว่า ขวัญจิต ศรีประจันต์ เกิดเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรของนายอั่ง และนางปลัด มีพี่น้องทั้งหมด ๓ คน สมรสกับนายเสวี ธนาพร (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) มีบุตร ๓ คน ชาย ๑ คน หญิง ๒ คน

การศึกษา

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เกียรติคุณที่ได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๓๒ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขาศิลปะพื้นบ้าน จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๓๕ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน) จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- พ.ศ. ๒๕๔๔ ครุภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรม (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน) จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นายจ้อน ไทวิมาน
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีไทย)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายจ๋อน ไทรวีมาน

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ผลิตเครื่องดนตรีไทย)

ครูจ๋อน ไทรวีมาน เกิดวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ที่จังหวัดนครปฐม ในครอบครัวของนักดนตรีไทย บิดาได้พาไปฝากเป็นลูกมือในการทำเครื่องดนตรีไทยที่ร้านดุริยบรรณมาตั้งแต่เล็กได้เรียนรู้วิธีการกลึง ขัด ถู และการผลิตเครื่องดนตรีไทยเกือบทุกชนิดเป็นเวลา ๑๐ ปี ทำให้มีความชำนาญสามารถพัฒนาเครื่องดนตรีไทยให้มีมาตรฐาน โดยผลิตทั้งจะเข้ ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย กลองทุกประเภท ระนาดเอก ระนาดทุ้ม มโหระทึก ขลุ่ย ปี่ และเครื่องดนตรีพื้นบ้าน หลากประเภท ผลงานเป็นที่นิยมอย่างสูง จนต้องสร้างโรงงานดุริยางค์ไทยเพื่อผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้สนใจ พร้อมกันนี้ได้ใช้บ้านของตนเองเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้เรื่องดนตรีไทย การผลิตดนตรีไทย และการซ่อมเครื่องดนตรีไทย ให้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจโดยทั่วไป โดยไม่ปิดบัง

การที่ ครูจ๋อน ไทรวีมาน นำความรู้ด้านศิลปกรรม (ผลิตเครื่องดนตรีไทย) ที่ตนเองศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปปฏิบัติ และเป็นอาชีพจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้านศิลปกรรม (ผลิตเครื่องดนตรีไทย) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

นายจ๋อน ไทรวิมาน

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีไทย)

ครูจ๋อน ไทรวิมาน จากจังหวัดสมุทรปราการเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตเครื่องดนตรีไทยมากเป็นพิเศษ ใช้ภูมิปัญญาด้านดนตรีสร้างมาตรฐานในการผลิต จะเข้ ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย กลองทุกระบทยุทธ ฆ้องวง ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ขลุ่ย ปี่ และเครื่องดนตรีพื้นบ้านทุกชนิดเผยแพร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ พ่อได้นำครูจ๋อนไปฝากให้ฝึกงานเป็นช่างทำเครื่องดนตรีที่ห้างดุริยบรรณ โดยเริ่มทำงานช่างทุกอย่าง ตั้งแต่การกลึง ขัด ถู ครูจ๋อนฝึกงานอยู่ที่ห้างดุริยบรรณเป็นเวลา ๑๐ ปี จนมีความสามารถกลึง ซอ ทำจะเข้ ต่อรางระนาด พันสายซอ ทำนมจะเข้ รวมถึงเรื่องการบริหาร การจัดการงานด้านการตลาด และการจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีไทย

การเรียนรู้

ครูที่ถ่ายทอดวิชาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีให้ครูจ๋อนมีหลายท่าน อาทิ ครูโองการ (ต่อ) กลีบชิ้น สอนการปรับเสียงจิม ครูแอบ ยูณวนิช ครูทองดี สุจริตกุล ซึ่งเล่นจะเข้เก่งมากได้สอนวิธีการปรับนมจะเข้กระบวนการต่างๆ ของเครื่องดนตรีแต่ละอย่าง ครูจ๋อนได้จดจำวิธีการไว้เป็นอย่างดี ต่อเมื่อมาประกอบเครื่องดนตรีเองได้นำมาปรับปรุงพัฒนาจนได้เป็นวิธีการเฉพาะของตนเอง

เมื่อออกจากห้างดุริยบรรณได้ตั้งโรงงานผลิตเครื่องดนตรีเป็นของตนเอง โดยเช่าตึกแถวบริเวณถนนปทุมเจ้าสมิงพราย ทำเครื่องดนตรีเป็นงานฝีมือโดยฝากขายที่ร้านศึกษาภัณฑ์และเดินขายเอง

เครื่องดนตรีไทยทุกระบทยุทธที่วางจำหน่ายในร้านดนตรีไทย ประมาณร้อยละ ๘๐ เป็นเครื่องดนตรีจากโรงงานดุริยางค์ไทยของครูจ๋อน ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั้งในด้านคุณภาพรูปร่าง ลักษณะที่ได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์ทางดนตรีไทย

ครูจ๋อนได้จัดแบ่งการบริหารงานการผลิตภายในโรงงานเป็นหลายฝ่ายตามระบบโรงงาน เช่น ฝ่ายการผลิต ฝ่ายทำสี ฝ่ายขัด ช่างกลึง ช่างฝีมือ และช่างปรับ งานในแต่ละฝ่ายนั้น ครูจ๋อนลงไปดูแลในรายละเอียดทุกฝ่าย จากการทุ่มเทการทำงานทำให้ร่างกาย อ่อนแอ เนื่องจากแพ้ฝุ่นละอองจนไม่สามารถเข้าไปทำงานในโรงงานได้ ครูจ๋อนจึงได้ฝึกคนงานให้สามารถทำงานแทนตนเองได้ในทุกฝ่าย สำหรับตนเอง

จะทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพก่อนส่งสินค้าให้ลูกค้า

อุปกรณ์ในการทำเครื่องดนตรีในโรงงานของครูจ๋อนมีครบทุกอย่าง นอกจากนั้นยังมีบริการพิเศษหลังการขายอีกด้วย เช่น รับซ่อมเครื่องดนตรีทั้งที่ซื้อจากโรงงานและซื้อจากที่อื่น ในบางครั้งไม่คิดราคาค่าบริการถือเป็นวิทยาทาน เพราะครูจ๋อนจะเป็นผู้ซ่อมเอง แต่ถ้าหากชิ้นใดใช้แรงงานคนงานก็จะคิดค่าแรงบ้าง หรือคิดค่าซื้อวัสดุใหม่มาเปลี่ยน

ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการผลิตเครื่องดนตรีไทยในปัจจุบัน คือ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เช่น ไม้ชิงชัน เป็นต้น ปัญหานี้เริ่มมีตั้งแต่มีการปิดป่าสัมปทาน ดังนั้นหากต้องการไม้ทำเครื่องดนตรี จึงต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้เพื่อนำเข้าไม้ที่จำเป็นในการผลิตปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ราคากลางหรือราคามาตรฐานของราชการตั้งราคาต่ำมาก หากต้องการเครื่องดนตรีเสียงดี ๆ เพราะ ๆ ยากที่จะซื้อได้ เพราะราคาที่ตั้งไว้ไม่พอกับราคาค่าวัสดุต้นทุนในการผลิต

องค์ความรู้

ครูจ๋อนเป็นผู้มีความวิริยะ อุตสาหะ พากเพียรทำงานในฐานะลูกจ้างของห้าง ดุริยบรรณอยู่ถึง ๑๐ ปี สามารถพัฒนาตนเองจนมีความรู้ทั้งด้านการเล่นและการทำเครื่องดนตรีไทย จนสามารถออกมาประกอบอาชีพและตั้งกิจการเป็นของตนเอง

ครูจ๋อนได้เรียนวิชาดนตรีไทยและการปรับแต่งเครื่องดนตรีไทยจากครูดนตรีหลายท่าน และท่านเหล่านั้นไม่เคยรับเงินค่าตอบแทน เพราะถือว่าเป็นวิทยาทาน ซึ่งครูจ๋อนก็ได้ถือมาปฏิบัติเช่นนั้นด้วยเพื่อสนองคุณครูผู้สอน ครูผู้สอนเหล่านั้น ได้แก่ ครูเฉลิม ม่วงแพศรี ครูเดือน พาทยกุล ครูอุดม อรุณรัตน์

ความรู้ที่ได้รับการสั่งสมจากครูหลายท่าน ทำให้ครูจ้อน นำมาปรับประยุกต์ ตามแนวทางของตนเอง และให้ได้มาตรฐานตามระบบดนตรีไทย

ความรู้ที่ได้จากการเป็นลูกมือช่าง เมื่อครั้งเป็น ลูกจ้างของห้างดุริยบรรณ ทำให้ครูจ้อนเกิดองค์ความรู้ วิธีในเรื่องการประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยทุกประเภท ตั้งแต่ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า และเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีกหลายประเภท โดยเฉพาะเครื่องดนตรีที่ถือว่าชำนาญมากที่สุดคือ เครื่องสี อันได้แก่ ซอสามสาย ซึ่งครูจ้อน ได้ทำการวิจัยการทำซอสามสาย อย่างจริงจังจนสามารถผลิตซอสามสายได้เป็นอย่างดี

การถ่ายทอดความรู้

นอกจากเป็นผู้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีแล้ว ครูจ้อนยังเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์โดยไม่ปิดบัง จึงได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรบรรยาย และสอนนักศึกษาวิชาการซ่อมและบำรุงรักษาเครื่องดนตรีไทยของสถาบันราชภัฏจันทรเกษม โดยให้ฝึกงานในโรงงานของครูจ้อนเองเพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงด้านการเรียนจากการฝึกปฏิบัติในโรงงาน ตามวิถีทางที่ได้ฝึกฝนมาในอดีตและลูกน้องของตนถ้าคนใดมีความตั้งใจและสนใจที่จะฝึกหัดก็จะถ่ายทอดวิธีการทำเครื่องดนตรีแต่ละชนิดให้อย่างไม่ปิดบัง

นอกจากสอนนักศึกษาที่สถาบันราชภัฏจันทรเกษมแล้ว ครูจ้อนยังใช้บ้านของตนเองให้เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลต่างๆ ได้แก่

- นักเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในท้องถิ่นจำนวน ๗๐ คน
- ประชาชนที่สนใจ ๑๐ คน
- ครูจำนวน ๑๐ คน

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

ครูจ้อนกำหนดเนื้อหาการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทยไว้ ดังนี้

- ความเป็นมาของดนตรีไทยแต่ละประเภท
- วิธีการเล่นดนตรีไทย
- การผลิตเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิด

- การทดสอบเสียงเครื่องดนตรีไทย
- การซ่อมเครื่องดนตรีไทย

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูจ๋อนมีวิธีการถ่ายทอดความรู้อย่างหลากหลาย ได้แก่

- การอธิบาย
- การสาธิต
- การฝึกปฏิบัติ

ครูจ๋อนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในเรื่องดนตรีไทย โดยการศึกษาฝึกฝนจากครอบครัว ครูด้านดนตรี สิ่งที่เราเรียนรู้ได้กลายมาเป็นภูมิปัญญา ทำให้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ แต่ด้วยความเป็นครู ได้ถ่ายทอดความรู้เพื่อเป็นวิทยาทานแก่นักเรียน ครู และผู้ที่สนใจเพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ในเรื่องการเรียนการสอนและการประกอบอาชีพโดยไม่ปิดบัง

การที่ครูจ๋อน ไทรวิมาน เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (ผลิตเครื่องดนตรีไทย) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูจ๋อน ไทรวิมาน เกิดวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นบุตรของนายแจ่มและนางชั้น ไทรวิมาน มีพี่น้องร่วมบิดามารดาจำนวน ๕ คน นายจ๋อนเป็นบุตรคนที่ ๖ เกิดที่อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีภรรยาชื่อ นางสาวกาญจนา ไวสูงเนิน มีบุตรกัน ๗ คน

ครูจ๋อนเป็นช่างผู้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยทุกประเภทตั้งแต่เครื่องดีด ได้แก่ จะเข้ เครื่องสี ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย เครื่องตี ได้แก่ กลอง ทุกประเภท ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวง เครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ และเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีกหลายประเภท

การศึกษา

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดบางไผ่นารอด ตำบลบางไทรป่า จังหวัดนครปฐม

เกียรติคุณที่ได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับรางวัลผลิตภัณท์ยอดเยี่ยม
- พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับรางวัลผลิตภัณท์เอกลักษณ์ไทยดีเด่น
- พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับรางวัลชนะเลิศผลิตภัณท์มาตรฐานชั้นนำ
- พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาดนตรีและศิลปะการแสดงจากสถาบันราชภัฏจันทรเกษม

นายวิบูลย์ คุ้มเฉลิม
ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (วนเกษตร)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (วนเกษตร)

ครูวิบูลย์ เข็มเฉลิม เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เคยประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลายครั้ง ทำให้เกิดหนี้สินจำนวนมากจึงได้หันกลับมาศึกษา ทบทวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้น จากนั้นได้เริ่มทดลองทำเกษตรกรรมแผนใหม่ด้วยการปลูกพืชหลายชนิดตามแบบธรรมชาติ ฝึการศึกษา ค้นคว้า ทดลองอยู่เป็นเวลานาน จึงประสบความสำเร็จ ซึ่งได้กลายมาเป็นต้นแบบความคิดของการทำ “วนเกษตร” ในปัจจุบัน จากนั้นได้เผยแพร่แนวคิดการทำวนเกษตรเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร ใช้สวนวนเกษตรเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและผู้สนใจ พร้อมกันนั้นยังได้เผยแพร่ความรู้ผ่านเวทีการประชุมสัมมนา การบรรยาย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จัดสร้างห้องหนังสือ สนับสนุนให้มีลานคำริมทางชุมชน ส่งเสริมค่ายเยาวชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

การที่ครูวิบูลย์ เข็มเฉลิม นำความรู้ด้านเกษตร (วนเกษตร) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไขปัญหา จนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ด้านเกษตร (วนเกษตร) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๔๔

นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (วนเกษตร)

ครูวิบูลย์ เข็มเฉลิม จากจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้นคิดของการทำเกษตร
แผนใหม่เพื่อลดต้นทุนการผลิตสำหรับแก้ไขปัญหาการขาดทุนของเกษตรกร
ด้วยการปลูกพืชหลายชนิดแบบธรรมชาติ สร้างผลผลิตหมุนเวียนให้เกษตรกร
ไปจำหน่ายได้ตลอดปี ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า วนเกษตร อันเป็นต้นแบบของ
การทำเกษตรแผนใหม่ แก้ไขปัญหาการขาดทุนของเกษตรกรในปัจจุบัน
ของประเทศไทย

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูวิบูลย์ได้รับการศึกษาขั้นต้นที่บ้านเกิดจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เมื่อเข้าสู่
วัยรุ่นจึงเข้ามารับจ้างในกรุงเทพฯ อยู่หลายปี ระหว่างนี้ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจน
สามารถสอบเทียบได้วุฒิมัธยมศึกษา ๖ ในสมัยนั้น

ในปี ๒๕๐๐ จึงกลับไปบวชที่บ้าน บวชอยู่นาน ๖ เดือน สอบได้นักธรรมตรีแล้ว
จึงลาสิกขาจากกลับมาทำงานในกรุงเทพฯ ต่อ และติดเกณฑ์ทหารในปี พ.ศ. ๒๕๐๒
เมื่อพ้นจากทหารในปี ๒๕๐๔ ทราบว่ารัฐบาลมีแผนพัฒนาการเกษตร จึงเลิกอาชีพรับจ้าง
ในกรุงเทพฯ กลับไปอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบอาชีพเป็นนายหน้าและพ่อค้า
คนกลางรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร ต่อมาเมื่อเห็นช่องทางว่าน่าจะได้ผลกำไรจากการ
ทำเกษตรจึงคิดจะเพาะปลูกพืชเสียเอง และในปี ๒๕๑๒ ได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน

การประกอบอาชีพในระยะแรกประสบความสำเร็จอย่างสูงมีที่ดินเป็น
กรรมสิทธิ์ถึง ๒๐๐ กว่าไร่ แต่เมื่อต้นทุนสูงปรากฏว่าการดำเนินการประสบปัญหา
ขาดทุน มีหนี้สินมากมาย จึงต้องขายที่ดินเพื่อใช้หนี้ เหลือไว้เฉพาะที่ดินที่ใช้ทำมา
หากินเพื่อการเลี้ยงชีพประมาณ ๕ ไร่เศษ

การเรียนรู้

ปัญหาที่ประสบในครั้งนั้นทำให้ได้โอกาสนั่งคิดทบทวนกระบวนการทำงาน
ด้านเกษตรกรรม ทำให้พบว่า การเกษตรกรรมถ้าการผลิตไปผูกโยงกับการตลาด

เกษตรกรจะไม่มีวันประสบความสำเร็จในการทำงาน เพราะต้องทำตามความต้องการทางตลาดมากกว่า ความต้องการของตนเอง จึงได้ปรับกระบวนการคิดใหม่ทั้งหมด โดยไม่ยึดตลาดเป็นเกณฑ์ จากที่เคยผลิตเพื่อขายมาเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงชีพในครอบครัว จะขายก็ต้องเหลือจากการบริโภคภายในครอบครัวเรือน

หลังจากดำเนินการตามแนวคิดใหม่ได้ ระยะเวลาหนึ่งก็พบว่าไม่มีหนี้สิน ไม่มีขาดทุน ทำให้เกิดกำลังใจว่า ตนเองได้เดินมาถูกทางแล้ว เมื่อมีความมั่นใจในความคิด มีความสบายใจ จึงคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเสริมแนวความคิดเดิมและพบว่า เริ่มมีผลกำไรเกิดขึ้น ทำให้เกิดความแน่ใจว่า วิถีทางนี้เป็นวิถีทางที่ถูกต้อง

องค์ความรู้

ครูวิบูลย์ ได้สรุปกระบวนการทางความคิดและองค์ความรู้ของตนเองไว้ว่า การทำเกษตรกรรมตามแนวคิดใหม่นั้น ในระยะแรกเป็นการลองผิดลองถูก เมื่อทดลองหลายครั้งมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดประสบการณ์ว่า สิ่งที่เคยทำแล้วไม่ได้ผล เมื่อทำซ้ำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ ก็สรุปได้ว่า สิ่งนั้นไม่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่นนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นคำตอบสำหรับท้องถิ่นอื่น เพราะมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากมายที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ เช่น สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมทางสังคม และส่วนอื่นอีกมากมาย สิ่งที่ประสบผลสำเร็จก็เช่นกันอาจจะไม่ถูกต้องเสมอไป เพราะมีปัจจัยและตัวแปรอื่นๆ อีกมากมาย

ครูวิบูลย์จึง ได้สรุปองค์ความรู้อีกส่วนหนึ่งว่า ท่านให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดมากกว่าองค์ความรู้ ซึ่งท่านได้ขยายความไว้ว่า คนเราทุกคนสำคัญที่วิธีคิด เมื่อคิดเป็นองค์ความรู้จะตามมาภายหลัง เพราะความรู้ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแต่ละคนสามารถสรุปได้จากประสบการณ์ของตนเอง จึงให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด และการทำตามความคิดเพื่อตรวจสอบมากกว่าองค์ความรู้ที่ต้องชวนขวยและเสาะแสวงหา

ครูวิบูลย์จึงได้สรุปองค์ความรู้ของตนเองในเชิงความคิดด้านปรัชญาไว้ว่า “ความรู้ของท่านได้จากการรู้จักคิดและคิดอย่างรอบคอบมากกว่าเป็นความรู้ที่ได้จากแสวงหา” เพราะถ้ารู้จักคิด การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายนั้นจะมีหลากหลายมากกว่า ด้วยเหตุนี้เององค์ความรู้ของท่านจึงเชื่อมโยงกันเป็น

อันหนึ่งอันเดียวกันจนแยกไม่ออกว่าท่านมีองค์ความรู้ใดที่ชัดเจน ท่านจึงมักกล่าวสั้น ๆ ว่า “การรู้จักคิดและคิดอย่างรอบคอบเป็นตัวชักนำความรู้ทั้งหมด”

ตัวอย่าง ท่านมีที่ดินเหลืออยู่ประมาณ ๘ ไร่เศษ ทำอย่างไรจึงมีกิน เพาะปลูกอย่างไรสามารถเลี้ยงชีพได้อย่างไม่เดือดร้อน ฉะนั้นในพื้นที่ที่เหลือจึงปลูกทุกอย่างที่กินได้ ที่ทำอย่างนั้นเพราะไม่ต้องการอด จึงปลูกพืชที่มีประโยชน์คุ้มค่าที่สุด เมื่อทดลองทำได้ช่วงหนึ่งก็รู้ว่า สามารถเลี้ยงชีพได้อย่างไม่เดือดร้อน จากการปลูกพืชหลายชนิดรวมกันทำให้เกิดความรู้ใหม่ว่า พืชแต่ละชนิดเมื่ออยู่รวมกันแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ มีทั้งพืชชั้นบน ชั้นกลาง และชั้นล่างซึ่งเป็นไปตามสภาพป่าในธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้เอง จึงมีชื่อเรียกว่า “สวนวนเกษตร” ปัจจุบันในสวนปลูกต้นไม้มากกว่า ๕๐๐ ชนิด

ด้วยแนวคิดการทำเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ ทำให้เกิดการทำการเกษตรกรรมแบบวนเกษตร ซึ่งเป็นการจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมตามสภาพของพื้นที่โดยไม่ต้องพึ่งแรงงานผู้อื่นและการตลาด

ในปัจจุบันเป็นการขยายความคิดให้ผู้อื่นดำเนินการก็พบว่า ความเข้าใจเรื่องกระบวนการการตลาดเพียงอย่างเดียวไม่พอ เพราะชาวบ้านบางส่วนไม่มีทักษะด้านค้าขายต้องมีฝึกการค้าขายให้ชาวบ้าน ความคิดเรื่องลานค้าริมทาง จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นฝึกทักษะการค้าขาย รวมทั้งการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวตามแนวทางพืชเศรษฐกิจตามนโยบายรัฐบาลนั้นพบว่า เป็นการทำลายพืชพื้นบ้านพื้นเมืองบางส่วนให้หมดไป ด้วยเหตุนี้เองความคิดเรื่อง การอนุรักษ์พืชพันธุ์พื้นเมืองและสิ่งแวดล้อมจึงเกิดขึ้น โครงการที่ดำเนินการในปัจจุบันคือ เครือข่ายชุมชนเข้มแข็งรอบป่าตะวันออกมี ๑๐ หมู่บ้านรอบๆ ป่าตะวันออก เข้าร่วมโครงการ องค์ความรู้ที่ได้ คือ ประวัติศาสตร์ ที่มา และภูมิปัญญาของแต่ละชุมชนพันธุ์พืชและประสบการณ์การใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบป่าตะวันออก

การถ่ายทอดความรู้

ในปัจจุบันครูวิบูลย์ได้เผยแพร่แนวความคิดในเรื่องวนเกษตร แก่ผู้ที่สนใจโดยทั่วไป ผู้ที่สนใจเรียนรู้ ได้แก่

- นักเรียนในท้องถิ่น
- กลุ่มเยาวชน
- นักศึกษา
- นักวิชาการ
- กลุ่มผู้นำจากหมู่บ้านต่างๆ

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

สำหรับเนื้อหาการถ่ายทอดความรู้ นั้น ครูวิบูลย์เน้นในเรื่องการจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเน้นในเรื่องการเกษตรกรรม วนเกษตรที่ปลูกพืชอย่างหลากหลาย โดยจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนเนื้อหาการถ่ายทอดความรู้ ด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. สวนวนเกษตร มีต้นไม้กว่า ๕๐๐ ชนิด ทั้งที่เป็นอาหาร ยา ไม้ใช้สอย เป็นระบบที่ลักษณะคล้ายป่า มีสัตว์ประเภท นก กระแต ฯลฯ มาอาศัยร่วมด้วยลักษณะทั่วไปจึงเหมาะแก่การเข้ามาศึกษาเรื่องต้นไม้ และธรรมชาติของนักเรียนและประชาชนทั่วไป

๒. ห้องหนังสือ รวบรวมหนังสือประเภทต่างๆ ไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น เกษตรกรรม สุขภาพ สมุนไพร ต้นไม้ การพัฒนา ประวัติศาสตร์ วารสาร ฯลฯ มักจะมีนักเรียน และคนทั่วไปเข้ามาใช้ในการศึกษาหาข้อมูล รวมทั้งเป็นที่ศึกษาข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในสวนเองด้วย

๓. ลานคำริมทางชุมชน เป็นเวทีการเรียนรู้เรื่องการค้าขายและการแปรรูปของเกษตรกรรายย่อยในละแวกนั้น ขณะนี้มีประมาณ ๓๐ - ๔๐ ราย โดยมีผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม คอยให้คำแนะนำและคำปรึกษา

การดำเนินกิจกรรมหลักๆ ก็คือสมาชิก ของลานคำริมทางชุมชน (ตลาดนัดริมทาง) มักจะพูดคุยกันเสมอๆ เมื่อไม่มีลูกค้า หรือหลังตลาด เลิกแล้วคือ เรื่อง พืชผักพื้นบ้าน การปลูกผักปลอดสารพิษ การแปรรูป ตลอดจนการค้าการขาย ลานคำริมทางมีนัดกันทุกเสาร์-อาทิตย์

การประเมินผล ดูจากคนที่เข้ามา หรือแวะซื้อมีจำนวนมากหรือไม่ ถามความรู้สึกว่า เขามีความรู้สึกอย่างไร สำหรับแม่ค้าก็จะซักถามกันเรื่อง รายได้ ทักษะการค้าขาย ฯลฯ จากนั้นนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์

๔. วนเกษตร เป็นศูนย์กลางช่วยประสาน เครือข่ายป่าตะวันออก มีครูเป็นที่ปรึกษา มีเจ้าหน้าที่ ๔ คน กลุ่มที่ประสานงานประกอบด้วย

๔.๑ ชมรมศึกษาและอนุรักษ์ป่าตะวันออก

๔.๒ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนเกษตร มีกิจกรรมเวทีชาวบ้าน เครือข่ายวนเกษตร ทุกเดือน (ปัจจุบันมีสมาชิก ๗ หมู่บ้าน)

๔.๓ โครงการศึกษาพรรณพฤกษชาติป่าตะวันออก

๕. แพลตฟอร์ม นำคำรายาเก่ามาคัดลอกใหม่ ให้เป็นภาคปัจจุบัน และทดลองทำยา ทำยาบางตัวเพื่อแจกจ่ายไปทดลองใช้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

๖. ค่ายเยาวชน โรงเรียนในพื้นที่หรือจังหวัดใกล้เคียง สถานที่ใช้สวนวนเกษตร โดยใช้สวนเป็นสื่อในการสัมผัสธรรมชาติของเด็กๆ เชื่อมโยงไปยังเรื่องคุณค่าของสรรพสิ่ง เช่น ต้นไม้ นก เป็นต้น กิจกรรมที่ช่วยให้เยาวชนลงมือทำเอง สัมผัสเอง เช่น การย้อมผ้าด้วยใบไม้ สื่อเรื่องสิ่งแวดล้อม และกระบวนการของธรรมชาติ หรือ กิจกรรมทำอย่างง่าย การอบรมเด็กในเรื่องคุณค่าของต้นไม้ ซึ่งกิจกรรมทั้งสองนี้เน้นให้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาจากคนรุ่นเก่า ที่ต้องใช้เวลาในการสังเกต ทดลอง และสะสมเป็นองค์ความรู้ต่างๆ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

โดยสรุปแล้ว ครูวิบูลย์ ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ใน ๕ รูปแบบ คือ

๑. การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
๒. การบรรยาย และแสดงความคิด
๓. การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง
๔. จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
๕. เขียนหนังสือเผยแพร่แนวคิดเรื่องวนเกษตร

การเรียนรู้ของครูวิบูลย์ เข็มเฉลิม นั้นเป็นการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรง

ใช้ความล้มเหลวของตัวเองเป็นตัวตั้งในการค้นหาความรู้ใหม่ เมื่อพบวิธีการทำเกษตรแบบวนเกษตรแล้ว ก็ได้ทดลองจนได้ข้อสรุปที่เด่นชัดว่า วนเกษตรสามารถแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรได้ ก็เผยแพร่ความรู้ให้เป็นวิทยาทานแก่เยาวชนและผู้สนใจเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาดังกล่าวเพื่อจะได้นำไปใช้แก้ปัญหาของตนเองและของชุมชน

การที่ครูวิบูลย์ เข็มเฉลิม เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม (วนเกษตร) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูวิบูลย์ เข็มเฉลิม เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๗ ที่ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นบุตรของนายจันดีและนางน้อย ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๒๒๕ หมู่ ๑ บ้านห้วยหิน ตำบลลาดกระทิง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

การศึกษา

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
- นักธรรมตรี

เกียรติคุณที่ได้รับ

- พ.ศ. ๒๕๓๒ “คนดีศรีสังคม” จากมูลนิธิหมู่บ้าน มูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และบริษัทน้ำมันพีชมรกด
- พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นบุคคลดีเด่นจากคณะกรรมการส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ
- พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นแห่งเอเชียแปซิฟิก สาขาการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางธรรมชาติขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO.) ณ กรุงเทป ๑
สมาชิกวุฒิสภา สายเกษตร
- พ.ศ. ๒๕๔๔ ครูภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม (สาขาวนเกษตร) จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

นายสำรวย มีสมชัย

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายสำรวย มีสมชัย

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

(ธนาคารหมู่บ้านสหกรณ์เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา)

ครูสำรวย มีสมชัย เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้สนใจงานพัฒนาชุมชนมากเป็นพิเศษ ทำให้เข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนโดยทำหน้าที่เป็นประธานบิมน้ำย่อยที่ ๑ เป็นเลขานุการกลุ่มออมทรัพย์ เป็นกรรมการและประธานสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินลาดบัวหลวงจำกัด เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการอื่นๆ อีกหลายคณะ ต่อมากลุ่มออมทรัพย์ประสบความล้มเหลวหลายครั้ง แต่ครูสำรวยไม่ย่อท้อคิดค้นหาทางแก้ไขปัญหาโดยเดินทางไปศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ แล้วนำประสบการณ์มาประมวลวิเคราะห์เพื่อหาทางแก้ไขปัญหากลุ่มออมทรัพย์ให้ชุมชน จากนั้นริเริ่มให้มีการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา จากเงินทุนแรกตั้ง ๑,๑๘๐ บาท จนในปัจจุบันมีเงินทุนประมาณ ๔ ล้านบาท สามารถจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิก ส่งเสริมการอาชีพด้านต่างๆ ถ่ายทอดความรู้ ทำให้นักศึกษา ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาศึกษาดูงานจำนวนมาก เป็นศูนย์ฝึกเกษตรกรให้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และประเทศอิสราเอล ทำให้ประชาชนมีรายได้มีงานทำอย่างมั่นคง จากนั้นได้จัดสร้างศาลาแห่งการเรียนรู้ที่บ้านของตนเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกธนาคารหมู่บ้าน เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และผู้ศึกษาดูงาน

การที่ ครูสำรวย มีสมชัย นำความรู้ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารหมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จแล้วไปเผยแพร่สอน ถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ นำไปแก้ไขปัญหาจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๑ ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารหมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๔

นายตำรวจ มีสมชัย

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา)

ครูตำรวจ มีสมชัย เป็นผู้ที่มีริเริ่มให้มีการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนาที่อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้เป็นผลสำเร็จ จัดรูปแบบการบริหารจัดการโดยสมาชิก โดยใช้คุณธรรมเป็นหลักในการบริหาร ทำให้สามารถจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกได้ในหลากหลายรูปแบบ ก่อให้เกิดอาชีพการสร้างงาน และมีความมั่นคงในชีวิต ด้วยการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูตำรวจเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดจันทรทองดำรงธรรม หลังเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้ว ฐานะครอบครัวที่ยากจนทำให้ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อแต่อย่างใด

ครอบครัวของครูตำรวจมีนาอยู่เพียง ๑๐ ไร่ หลังการเก็บเกี่ยวแล้วไม่เคยได้ข้าวพอที่จะเลี้ยงทุกคนในครอบครัวให้สุขสบายได้ ความทุกข์ยากดังกล่าวทำให้นายทองใบ พ่อของครูตำรวจต้องออกไปรับจ้างขุดดิน ดายหญ้า และยกร่องสวนเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวให้พออึดปากอึดท้อง

ความยากจนทำให้ครูตำรวจต้องอดทนมาตั้งแต่เล็ก ซึ่งในวัยเด็กเช่นนั้นแทนที่จะไปวิ่งเล่นตามประสาเด็กกับเพื่อนๆ แต่ต้องแบกจอบแบกเสียมย่ำเดินตามรอยเท้าและรอยชีวิตพ่อไปรับจ้างทั่วทุกหนทุกแห่งที่พ่อไปพ่อดายหญ้าเขาก็ดายหญ้า พ่อขุดดินเขาก็ขุดดิน พ่อยกร่องสวนเขาก็ยกร่องสวนช่วยพ่ออย่างเต็มกำลังเท่าที่เด็กชายตัวเล็กๆ จะทำได้

วันเวลาที่ผ่านไป พ่อซึ่งเป็นคนขยันหนักเอาเบาสู้ได้ถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการขุดดินดายหญ้าและการทำสวนให้ลูกชายในทุกแ่งทุกมุมเท่าที่ตนเองมีความรู้และมีประสบการณ์ ซึ่งหลายคนอาจจะคิดว่าแค่การขุดดินดายหญ้าและการยกร่องสวนไม่เห็นจะต้องใช้สติปัญญาความรู้สักเท่าไร แต่ในความเป็นจริงของชีวิตแล้ว งานทุกอย่างล้วนแต่ต้องอาศัยความรู้ประสบการณ์และความชำนาญด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งในเรื่องนี้นายทองใบได้ถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ให้แก่ลูกชายอยู่วันแล้ววันเล่า

อย่างน้อยๆ พ่อก็สอนเรื่องความอดทน ซึ่งเป็นบทเรียนสำคัญบทแรกของชีวิตให้แก่ลูกชายชวานาอย่างครูสำรวยไว้เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับอนาคตข้างหน้าที่จะต้องอยู่กับผืนนา ไร่ข้าว นาข้าว และวัวควาย

ครูสำรวยเรียนรู้วิชาการการเกษตรในภาคปฏิบัติที่แปลงนาโดยมีพ่อเป็นคนสอนหลักสูตรชีวิตอันเข้มข้นแบบค่อยเป็นค่อยไป ยิ่งเนิ่นนานวัน

ผ่านไป ครูสำรวยค่อยๆ สั่งสมความรู้เรื่องการเกษตรไว้ทีละเล็ก ทีละน้อยโดยไม่รู้ตัว

เป็นการเรียนรู้วิชาเกษตรเพื่อชีวิตจากภาคสนามท่ามกลางหยาดเหงื่อ และความเหน็ดเหนื่อยด้วยระยะเวลาที่ยาวนาน

เมื่ออายุครบบวช ครูสำรวยบวชเรียนที่วัดฉัตรทองดำรงธรรม มุมนะศึกษาธรรมอย่างแข็งขันถึงขั้นเคยคิดจะอยู่ในสมณเพศตลอดไป แต่เมื่อเหลียวมองโยมพ่อ โยมแม่และน้องๆ ที่ทุกข์ทนอยู่กับความทุกข์ยากแล้ว ครูสำรวยก็บวชเพียงแค่ ๑ พรรษา

ชีวิตช่วงนี้ได้เรียนรู้เรื่องธรรมะทำให้เข้าใจชีวิตอีกด้านหนึ่งได้ลึกซึ้งขึ้นกว่าที่ผ่านมา

ลาสิกขาแล้ว ครูสำรวยก็เข้ารับการเกณฑ์ทหารโดยไปเป็นทหารม้า อยู่ที่ศูนย์การทหารม้า จังหวัดสระบุรี ชีวิตช่วงนี้ได้เรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้เรื่องระเบียบ วินัย การตรงต่อเวลา ความอดทน ซึ่งความเอาใจจริงเอาใจและทุ่มเทให้กับการเรียนรู้ทำให้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำฝึกทหารเกณฑ์ในเวลาต่อมา

สองปีของการเป็นทหารได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ให้ครูสำรวยอย่างมากมายมหาศาล สิ่งที่ไม่เคยเห็นก็ได้เห็น สิ่งที่ไม่เคยรู้จักได้รู้ ทำให้มีโลกทัศน์ เข้าใจโลก เข้าใจสังคมเพิ่มมากขึ้น

การเรียนรู้

พ้นจากการเป็นทหารเกณฑ์แล้ว ครูสำรวยไปสมัครเรียนรู้การทำเฟอร์นิเจอร์จากพี่ชายของเพื่อนทหารเกณฑ์ในโรงงานเฟอร์นิเจอร์ที่จังหวัดอ่างทอง เมื่อมีความรู้ความสามารถในการทำเฟอร์นิเจอร์จนเป็นอาชีพได้แล้วก็กลับมาสร้างงานที่บ้านเกิด

ที่บ้านเกิด ช่างรับเหมาก่อสร้างในท้องถิ่น รู้ว่าคุณตำรวจมีฝีมือในการทำเฟอร์นิเจอร์ก็เลยชวนให้ไปร่วมงาน ก่อสร้างคูบังเพราะคนที่มีฝีมือทางช่างนั้น การเปลี่ยนแนวการทำงานในสายวิชาชีพเดียวกัน มีใช้เรื่องยาก แต่อย่างไร

ครูตำรวจใช้เวลาไม่นานนักในการฝึกฝนอาชีพช่างก่อสร้างก็ได้องค์ความรู้ใหม่ในการอ่านแบบ ออกแบบก่อสร้าง เรียนรู้เรื่องการคิดคำนวณราคาในการรับเหมาก่อสร้าง เรียนรู้เรื่องการกำหนดค่าแรงคนงาน เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการซึ่งมากพอที่จะทำให้เขาก้าวพ้นจากลูกมือช่างขึ้นไปเป็นหัวหน้าช่างได้ และผลสุดท้ายก็กลายเป็นช่างรับเหมาก่อสร้างในที่สุด

พ.ศ. ๒๕๒๕ รัฐบาลได้มีการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมขึ้น ท้องที่อำเภอลาดบัวหลวงทั้งอำเภอได้รับการปฏิรูปที่ดินเพื่อจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎร จัดระบบการใช้น้ำ ระบบสหกรณ์ มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชนทั้งสิ้น

ครูตำรวจสนใจกิจกรรมทางสังคมเหล่านี้ เมื่อประชาชนมีปัญหาในการแข่งขันน้ำสำหรับการทำนาในเขตปฏิรูปที่ดิน ก็ได้เข้าไปช่วยเสนอแนะในเรื่องการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกคน ความคิดอันแหลมคมและยุติธรรมสำหรับทุกคนทำให้ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานบิมน้ำย่อยที่ ๑ นอกจากนี้เมื่อกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนมีปัญหาความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ครูตำรวจก็ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เข้าไปทำหน้าที่เป็นเลขานุการกลุ่มออมทรัพย์

ด้วยผลงานที่โดดเด่นทำให้ครูตำรวจได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เข้าไปเป็นกรรมการสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินลาดบัวหลวงจำกัด จากนั้นก็เป็นประธานสหกรณ์ฯ ดังกล่าว โดยทำงานต่อสู้กับปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบจนทำให้สหกรณ์ที่ขาดทุนต่อเนื่องมาอย่างยาวนานเป็นสหกรณ์ที่มีผลกำไรเป็นครั้งแรก จากนั้นก็เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเรียนรู้ความสำเร็จและความล้มเหลวมาอย่างโชกโชน ซึ่งความสำเร็จและความล้มเหลวดังกล่าวล้วนแต่เป็นบทเรียนของจริงที่ไม่มีสอนในสถาบันการศึกษาใดๆ และกลายเป็นองค์ความรู้นอกตำราที่หาเรียนจากที่ไหนก็ไม่ได้นอกจากห้องเรียนของชีวิต

พ.ศ. ๒๕๒๘ กรมพัฒนาชุมชนเข้าไปช่วยสนับสนุนให้ประชาชนในอำเภอลาดบัวหลวง จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นโดยมีประชาชนสมัครเป็นสมาชิกจำนวน ๓๘ คน มีเงินทุนหมุนเวียนแรกตั้ง ๑,๑๕๐ บาท โดยมีครูสำรวย มีสมชัย เป็นเลขานุการกลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มออมทรัพย์เจริญเติบโตมาตามลำดับ จากเงินทุนหมุนเวียนเมื่อแรกตั้งจำนวน ๑,๑๕๐ บาท เมื่อกาลเวลาผ่านไป ๓ ปี มีเงินทุนเพิ่มเป็น ๔๐,๐๐๐ บาท พอขึ้นปีที่ ๔ ประสบกับปัญหาเงินขาดหายไปจากบัญชี สมาชิกเริ่มไม่วางใจกันและกัน ครูสำรวยจึงได้ชำระสะสางบัญชีเพื่อคืนเงินแก่สมาชิก แล้วเลิกตั้งกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าว

พ.ศ. ๒๕๓๓ ครูสำรวยรื้อฟื้นการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาอีกครั้ง โดยไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการแต่อย่างใด คราวนี้ได้เน้นการนำ “คุณธรรม” มาเป็นเครื่องกำหนดให้คณะกรรมการถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ครั้งที่สองนี้ ครูสำรวยได้รับเลือกตั้งเป็นรองประธาน มีสมาชิกเข้าร่วม ๒๔ คน มีเงินทุนหมุนเวียน ๕๕๐ บาท

สี่ปีผ่านไป กลุ่มออมทรัพย์เติบโตและมีชื่อเสียงในความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง จนเป็นต้นแบบในการบริหารงานกองทุนชุมชน มีผู้มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก เพราะเพียงชั่วระยะเวลา ๔ ปี จาก พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๖ เงินทุนหมุนเวียนจาก ๕๕๐ บาท เพิ่มมากขึ้นถึง ๔๔๐,๐๐๐ บาทนั้น นับว่ามีความมั่นคงยิ่งในสมัยนั้น

แต่ผลสุดท้ายในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ นั้นเองกลุ่มออมทรัพย์ก็เกิดปัญหาซ้าร่อยอดีต มีปัญหาทางด้านบัญชีและข้อสำคัญเงินทุนสูญหายจำนวนมาก

ในช่วงที่กลุ่มออมทรัพย์มีปัญหา นั้น อาจารย์ทรงจิต พูลลาภ อาจารย์นักพัฒนาสังคมจากสถาบันราชภัฏพระนครได้ส่งนักศึกษาไปฝึกงานอยู่กับครูสำรวย ทำให้ครูสำรวยมีโอกาสร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักศึกษาหนุ่มสาวเหล่านั้น เมื่อนักศึกษาไปดูงาน ครูสำรวยก็ตามไปดูงานกับนักศึกษาเหล่านั้นด้วย เมื่อนักศึกษามาประชุมเพื่อสรุปความรู้ที่ได้จากการดูงานและจากการทำงานร่วมกับชาวบ้าน ครูสำรวยก็ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้กับนักศึกษาเหล่านั้น

หลายครั้งที่อาจารย์ทรงจิต และนักศึกษาได้เดินทางไปดูงานในเรื่องการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ครูสำรวยเริ่มเรียนรู้ในเรื่องการจัดการกองทุนหมู่บ้านมากยิ่งขึ้น

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาของกลุ่มออมทรัพย์ที่ครูสำรวยกำลังเผชิญอยู่ อาจารย์ทรงจิตได้แนะนำให้ครูสำรวย และสมาชิกให้รู้จักวิธีการบริหาร จัดการของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งเป็นสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์

สหกรณ์เครดิตยูเนียนเป็นสหกรณ์เพื่อการกู้ยืมขนาดเล็ก สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมบริหารงาน ร่วมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้ที่ก่อตั้งสหกรณ์ดังกล่าว คือ ท่านฟรีดิช วิลเลียม ไรฟ์ไฟเชน ในประเทศเยอรมนีโดยเรียกชื่อว่า สหกรณ์ไรฟ์ไฟเชน และเป็นต้นแบบดั้งเดิมของการจัดการสหกรณ์ครั้งแรกในประเทศไทย โดยอาจารย์ทรงจิตได้พาครูสำรวย และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ไปศึกษาดูงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในเรื่องของการบริหาร การจัดการต่างๆ อย่างรอบด้าน

องค์ความรู้ของกรณีศึกษาไทย

หลังจากศึกษาดูงานแล้ว ครูสำรวยเห็นว่าสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีวิธีการบริหาร การจัดการการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ จึงกลับมาริเริ่มจัดตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียนขึ้น โดยให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เดิมที่มีสมาชิกทั้งหมด ๓๒๑ คน ตัดสินใจว่าจะอยู่กับกลุ่มออมทรัพย์เดิม หรือมาร่วมกันก่อตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียนที่จะตั้งขึ้นใหม่

ผลปรากฏว่าสมาชิกจำนวน ๒๐๘ คน มาร่วมกันจัดตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียน โดยมีเงินทุนหมุนเวียนครั้งแรก ๒๑๗,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๓๗ ครูสำรวยได้จัดตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงขึ้นในขณะเดียวกันในขณะนั้นได้มีการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องธนาคารหมู่บ้านขึ้นมาอีกแนวคิดหนึ่งซึ่งประชาชนก็ให้ความสนใจกับแนวคิดใหม่นี้ค่อนข้างมาก ครูสำรวยเห็นว่าเมื่อประชาชนสนใจแนวคิดเรื่องธนาคาร หมู่บ้านกันพอสมควรจึงเกิดความคิดใหม่ในการหลอมรวมสิ่งที่ดีต่างๆ มาปรับประยุกต์เข้าด้วยกันโดยนำส่วนดีของธนาคารหมู่บ้านมาผสมผสานกับเครดิตยูเนียนแล้วตั้งเป็นธนาคารหมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนาขึ้น เพื่อให้เกิดผลทางด้านจิตวิทยา แต่ในทางกฎหมายแล้วครูสำรวยได้จดทะเบียนธนาคารหมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา เป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา ซึ่งถูกต้องตามกฎหมายสหกรณ์

พ.ศ. ๒๕๔๔ ธนาคารหมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา มีสมาชิกจำนวน ๓๒๐ คน มีเงินทุนหมุนเวียน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท

การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา เป็นการรวมตัวกันของชาวบ้าน

ที่มีที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นเดียวกัน มีอาชีพการงานเดียวกัน เป็นสมาชิกในสมาคมเดียวกัน มาสะสมเงินร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการประหยัดดอกเบี้ยกู้ยืมเงิน ด้วยการให้กู้ด้วยดอกเบี้ยราคาถูก สร้างความมั่นคงแก่สมาชิกและครอบครัว ด้วยการจัดสวัสดิการชีวิตในเรื่องการรักษาพยาบาล ทุนการศึกษา สวัสดิการ กองทุนฌาปนกิจ เป็นต้น

นอกจากสวัสดิการต่างๆ ที่จัดให้แก่สมาชิกธนาคารหมู่บ้านฯ แล้ว ครูสำรวยได้ริเริ่มส่งเสริมสนับสนุนเรื่องอาชีพให้แก่สมาชิกเพื่อเสริมฐานะทางเศรษฐกิจให้มีความมั่นคง ด้วยการให้จัดทำเกษตรแบบผสมผสานให้เกษตรกรเป็นผู้ผลิตสินค้าจำหน่ายและขยายตลาดการจำหน่ายเอง นอกจากนี้ยังส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงไข่ไก่ กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มการเกษตรผสมผสาน กลุ่มขยายพันธุ์ไม้เพื่อจำหน่ายเป็นอาชีพเสริม กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มใช้น้ำตามพระราชดำริ เป็นต้น

การถ่ายทอดความรู้

ในปัจจุบันธนาคารหมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา ได้กลายเป็นต้นแบบของการบริหาร จัดการสวัสดิการชุมชนด้วยภูมิปัญญาของคนในชุมชน เพื่อชุมชน โดยชุมชน และได้กลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาดูงาน ค้นคว้า และการดูงานด้านทุนและธุรกิจชุมชนไปแล้ว ครูสำรวยได้สร้างศาลาการเรียนรู้ขึ้นที่บ้านของตนเอง เพื่อจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่

- เยาวชนในหมู่บ้าน
- สมาชิกกลุ่มเกษตรกรของธนาคารหมู่บ้านเกษตรเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา
- นักศึกษา
- นักพัฒนาชุมชน
- นักวิชาการ
- นักวิจัย
- นักเศรษฐศาสตร์
- ข้าราชการ
- รัฐมนตรี
- ชาวต่างชาติจาก

ทุกสารทิศที่เข้ามาศึกษาดูงาน อยู่ตลอดเวลาและที่น่าภูมิใจยิ่งก็คือประเทศอิสราเอลได้มอบ-

หมายให้ครูสำรวจ ในนามของธนาคารหมู่บ้านเครดิต
ยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา เป็นศูนย์กลางของการฝึก
เกษตรกรเพื่อไปศึกษาและฝึกปฏิบัติงานจริง ณ ประเทศ
อิสราเอล

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

ครูสำรวจถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มผู้สนใจ
ในเรื่องต่างๆ โดยจัดเป็นหลักสูตร ดังนี้

๑. หลักสูตรพื้นฐาน

หลักสูตรพื้นฐานเป็นหลักสูตรการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธนาคาร
หมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา ในเรื่องดังต่อไปนี้

- ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ อุดมการณ์ ของธนาคารหมู่บ้าน
เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา

- คุณธรรม ๕ ประการของธนาคารหมู่บ้านฯ
- กิจกรรมของธนาคารหมู่บ้านฯ
- การบริหารงานของธนาคารหมู่บ้านฯ
- ผลประโยชน์ที่สมาชิก ชุมชน และสังคมได้รับจากธนาคารหมู่บ้านฯ
- การส่งเสริมอาชีพในรูปแบบของธนาคารหมู่บ้านฯ แก่สมาชิก
- วิธีการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านฯ

๒. หลักสูตรการบริหารจัดการ มี ๒ หลักสูตรย่อย คือ

- หลักสูตรการอบรมจัดทำบัญชี ๑-๓ จะจัดการอบรมถ่ายทอดความรู้
ให้แก่สมาชิกธนาคารหมู่บ้าน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ สมาชิกกลุ่มเกษตรกร สมาชิกกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร นักเรียนในเขตพื้นที่เพื่อให้เข้าใจในระบบบัญชีของธนาคารหมู่บ้านฯ

- หลักสูตรผู้บริหารสหกรณ์ จัดอบรมให้แก่กลุ่มเป้าหมายใน ๒ กลุ่มหลัก
ได้แก่ คณะกรรมการธนาคารหมู่บ้านเครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา กลุ่มผู้สนใจอื่นๆ
และสมาชิกธนาคารหมู่บ้านฯ เยาวชนรุ่นใหม่ สมาชิกที่จะเป็นกรรมการธนาคารหมู่บ้านฯ
รุ่นต่อไป และกลุ่มที่สนใจอื่นๆ

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูสำรวจใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

๑. การร่วมเรียนรู้ ได้แก่

- บรรยาย สันทนา เสวนา

- สอบถาม ชักถาม
  - อธิบายเพิ่มเติม
  - ทดลองฝึกปฏิบัติ
๒. เป็นต้นแบบ ได้แก่
- ประชุม อบรม
  - ปฏิบัติตามต้นแบบ
  - ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง
๓. เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ได้แก่
- อบรม
  - ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
๔. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่
- ศึกษาและดูงาน
๕. ติดตามประเมินผล ได้แก่
- สอบถาม
  - ชักถาม
  - พบปะพูดคุย
  - ดูผลการปฏิบัติงานที่บ้านสมาชิก

กว่าจะสร้างองค์ความรู้ที่เป็นตัวของตัวเองได้ ครูสำรวจต้องค้นร่น ต่อสู้ แสวงหาความรู้มาเกือบทั้งชีวิต เมื่อค้นพบองค์ความรู้และผ่านการทดลองจนได้บทสรุปที่เป็นแบบอย่างแล้ว ครูสำรวจได้สร้างศาลาแห่งการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่เป็นชุมชนทรัพย์ในตนของครูภูมิปัญญาไทย ให้แก่ผู้สนใจนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการแก้ไข ปัญหา พัฒนาชีวิตและสังคมโดยไม่ปิดบัง

การที่ครูสำรวจ มีสมชัย เป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

ครูสำรวย มีสมชัย ปัจจุบันอายุ ๕๒ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ที่บ้านเลขที่ ๗๑/๒ หมู่ ๖ ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรคนโตในจำนวน ๗ คนของนายสำราญ นางทองใบ มีสมชัย สมรสกับนางสาวชลอ มีศิลป์ มีบุตร ๓ คน เป็นชาย ๑ คน หญิง ๒ คน

การศึกษา

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดฉัตรทองดำรงธรรม

เกียรติคุณที่ได้รับ

- เกษตรกรดีเด่น กระทรวงเกษตร
- พ.ศ. ๒๕๔๔ ปริญญาเกิตติมศักดิ์ สถาบันราชภัฏพระนคร
- พ.ศ. ๒๕๔๔ ครุภูมิปัญญาไทยด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (เครดิตยูเนียนลาดบัวหลวงพัฒนา) จาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความเป็นมา

จากการทบทวนบทเรียนของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ได้ข้อสรุปว่า การพัฒนาประเทศไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤตนานาประการ การพัฒนาคนหรือการศึกษาโดยรวมก็เกินไปตามแนวทางของตะวันตกเป็นสำคัญ ฉะนั้น เพื่อให้การพัฒนาคนต่อแต่นี้ไปได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย การนำเอาภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้ในบ้านเมืองมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนหรือการปฏิรูปการศึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง จะต้องนำมิติทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนา

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการหลักของสังคมนั้น มิได้เอื้อให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้เรื่องราวและภูมิปัญญาของสังคมไทยที่สั่งสมสืบทอดมาในอดีตเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการศึกษา ผู้รู้ก็มีจำนวนจำกัดและส่วนใหญ่ก็สูงอายุ มีแต่จะล่วงลับไป ความรู้ความชำนาญที่สั่งสมไว้ก็ดับสูญตามไปด้วย

อย่างไรก็ดีการนำเรื่องภูมิปัญญาไทยมาผสมผสานเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อสังคมที่ดีขึ้น จะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของภูมิปัญญาที่มีลักษณะเป็นพลวัต และจำเป็นต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว มีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดำเนินการอยู่บ้างแล้ว แต่นับว่ายังไม่เพียงพอ และยังมีได้ประสานเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่เป็นไปตามธรรมชาติของสังคมทั้งในชนบทและในเมือง

การจัดทำนโยบายและแผนงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ภูมิปัญญาถูกนำเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเหมาะสมและมีเอกภาพเชิงนโยบายในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนที่เกิดจากความรอบรู้จัดเจนของคนไทยหลายชั่วคนให้กับสังคมไทยในอนาคต

ขอบเขตและวิธีดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาเพื่อผลักดันให้เกิดการเรียนรู้อันพึงประสงค์โดยได้ดำเนินการดังนี้ :

๑. สำรวจ ศึกษาค้นคว้างานวิจัยและข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาในระดับ พื้นที่การศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศ แล้ววิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญไว้ประกอบการพิจารณา

๒. สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ ผู้ชำนาญการ ตลอดจนประชุมสัมมนาระดมความคิด จากประดาผู้รู้

๓. จัดทำร่างนโยบายและแผนงานการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา สำหรับเสนอรัฐบาลใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูภูมิปัญญาเพื่อการจัดการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

นโยบาย

เพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานรากและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดไว้เป็นนโยบายดังนี้

๑. นำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระและกระบวนการเรียนรู้ เข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครุภูมิปัญญา” และสนับสนุนให้มีบทบาทเสริมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ รวมทั้งให้แบบอย่างและชี้นำ ด้านวิถีคิด วิถีการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตที่ได้ผ่านการทดสอบมามาก

๓. สนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๔. ประมวลคลังข้อมูลเกี่ยวกับสารัตถะ องค์กรและเครือข่ายภูมิปัญญา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญา มีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิต เพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงาน ยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ กวีศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ

ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยในภูมิภาคต่างๆ รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรม ภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนรู้การสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่นการถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีต่างๆ

ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับคามนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

วิสัยทัศน์

ภูมิปัญญาไทยจะได้รับการฟื้นฟูและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยถือเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติ และเป็นไปเพื่อเน้นคุณค่าทางจิตพิสัยเพื่อนำไปสู่คุณภาพอย่างยั่งยืน จนเกิดเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาคนและสังคมตามแนวทางที่เหมาะสมแก่ประเทศไทย

แผนงานที่ ๑ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำสาระและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย
๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาด้านภูมิปัญญาให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง ต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เอกชน และภาครัฐ
๓. มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านภูมิปัญญาเพื่อการศึกษา

เป้าหมาย

๑. มีการฟื้นฟูและพัฒนาสาระและกระบวนการการเรียนรู้ภูมิปัญญาทุกระดับการศึกษา โดยคำนึงถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของท้องถิ่น
  ๒. มีสถาบัน หรือองค์กรรับผิดชอบงานคลังข้อมูลภูมิปัญญา รวมถึงการศึกษาวิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาอย่างเป็นองค์รวม
  ๓. มีเครือข่ายบุคคล สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้หลายลักษณะ ร่วมพัฒนาการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา
  ๔. มีระบบสารสนเทศภูมิปัญญาไทยที่ทันสมัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับและทุกระบบ
- ### มาตรการ/วิธีการ
๑. รัฐต้องสนับสนุนให้โรงเรียนหรือชุมชนที่มีความพร้อม ประสานการจัดทำแผนและพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน
  ๒. ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามอบทุนและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต วิถีวัฒนธรรม ศาสนา ตลอดจนวิธีการและองค์ความรู้ เรื่องนี้ให้เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของการศึกษา
  ๓. สนับสนุนให้มีสถาบัน หรือองค์กร ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รับผิดชอบงานคลังข้อมูลภูมิปัญญา ตลอดจนการศึกษาวิจัยและพัฒนาเรื่องภูมิปัญญา
  ๔. สนับสนุนให้มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนากลังข้อมูลและกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญา
  ๕. สนับสนุน ประสานงาน เครือข่ายภูมิปัญญาให้ร่วมมรดงค์สร้างจิตสำนึกที่เหมาะสมและร่วมจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย
  ๖. พัฒนาคูและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง

แผนงานที่ ๒ การส่งเสริม การสำรวจ และการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสำรวจ รวบรวม วิเคราะห์และประมวลข้อมูลภูมิปัญญาไทยทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

๒. เพื่อฟื้นฟู เลือกรื้อ และพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยให้เป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการศึกษาอย่างคุ้มค่าและสมจริง

๓. เพื่อแสวงหาและเลือกสรรวิธีการวิจัยที่เหมาะสมในการศึกษา-พัฒนาการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา

๔. เพื่อพัฒนารูปแบบการนำเสนอหาและวิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้ภูมิปัญญามาใช้ในระบบการศึกษา
เป้าหมาย

๑. มีระบบข้อมูลองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญา

๒. มีเครือข่ายการวิจัยทำหน้าที่ในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญา

๓. มีเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อทำวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนรู้อ

มาตรการ/วิธีการ

๑. ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยวิจัยทุกภูมิภาคให้ทำการวิจัยและขยายผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยทำการศึกษาค้นคว้า วิจัยสาระภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต วิถีวัฒนธรรม ศาสนา ตลอดจนวิธีการนำมาใช้พัฒนาการศึกษา

๒. เสริมสร้างและประสานงาน ให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักวิจัย ผู้รู้ ชาวบ้าน นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาเพื่อการศึกษา

๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานเครือข่ายคลังข้อมูลภูมิปัญญาไทย เพื่อการนำมาใช้ประโยชน์และขยายผลสู่การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ ทุกระบบ

แผนงานที่ ๓ การยกย่องครุภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญา ให้มีบทบาทสำคัญในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา ในฐานะ “ครุภูมิปัญญา” ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

๒. เพื่อให้ครุภูมิปัญญา สามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อย่างมีศักดิ์ศรี

เป้าหมาย

๑. ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครุภูมิปัญญา” ตลอดจนทำข้อกำหนดในเรื่องสวัสดิการที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

๒. มีการจัดระบบการตอบแทนการปฏิบัติภารกิจของครุภูมิปัญญา โดยความร่วมมือของเครือข่ายภูมิปัญญาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ/วิธีการ

๑. ประสานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง สืบค้นและจัดทำฐานข้อมูล เกี่ยวกับผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อพิจารณาและยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครุภูมิปัญญา”

๒. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกย่องผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่างๆ เพื่อสร้างระบบการยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญา ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยกำหนดค่าตอบแทนในการปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม

๓. จัดทำทำเนียบครุภูมิปัญญาพร้อมคู่มือถ่ายทอดเพื่อการเผยแพร่

แผนงานที่ ๔ การบริหารและจัดการในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีกลไกในการบริหารและจัดการที่มีประสิทธิภาพในการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. เพื่อให้ประชาชน เอกชน และภาครัฐร่วมเป็นเครือข่ายดำเนินงานส่งเสริม ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา
เป้าหมาย

๑. เกิดพลังทางสังคมในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่ระบบการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

๒. มีเครือข่ายภูมิปัญญาในทุกระดับทุกภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ/ระบบต่างๆ

๓. มีกองทุนของประชาชนสนับสนุนการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษา

มาตรการ/วิธีการ

๑. สำรวจ รวบรวมและศึกษาภูมิปัญญาที่ปรากฏอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ทั้งในรูปของผู้ทรงภูมิปัญญาองค์กรชุมชน เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารและจัดการ

๒. จัดทำตัวชี้วัดภูมิปัญญาเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลแผนงาน

๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานเครือข่ายของประชาชน เอกชนและภาครัฐให้ร่วมการดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

๔. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

๕. ให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานและระดมทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานด้านภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา โดยมีสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทยเป็นสำนักงานเลขานุการและประสานงาน

๖. ทบทวนกฎ ระเบียบต่างๆ ให้มีผลเอื้อต่อการสนับสนุนแผนงานต่างๆ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย (เอกสาร
อัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๕.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวคิดและประสบการณ์ผู้ทรงปัญญาไทย (เอกสารอัดสำเนา).
กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๕.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ข้อมูลเบื้องต้นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ประจำปี ๒๕๔๒.
กรุงเทพมหานคร : ทีพีพรินท์ จำกัด, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร :
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. โรงพิมพ์
การศาสนา, ๒๕๔๐.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ศิลปแห่งชาติ ๒๕๓๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๓๘.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการ
จัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๒.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คณิตศาสตร์สังคม ปี ๒๕๓๔ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๔.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คณิตศาสตร์สังคม ปี ๒๕๓๕ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๕.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คณิตศาสตร์สังคม ปี ๒๕๓๗ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๗.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คณิตศาสตร์สังคม ปี ๒๕๓๘ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๘.
- มูลนิธิหมู่บ้าน. คณิตศาสตร์สังคม ปี ๒๕๔๒ (เอกสารอัดสำเนา). กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒.

**ทำเนียบและที่อยู่
ครุฑมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑**

คฤภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรธรรมชาติ)

นายคำเคื่อง ภาณี

๕๐ หมู่ ๘ บ้านโนนเขวา

ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง

จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๑๕๐

โทร. (๐๑) ๖๐๐-๕๕๑๖

ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน-หมอลำ)

นางฉวีวรรณ พันธุ

๒๓/๕ ถนนมิโชคชัย บ้านพักข้าราชการ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

โทร. (๐๔๓) ๕๑๑-๒๔๔

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

นายทองคำ แจ่มใส

๑๕ หมู่ ๑๕ ตำบลจันดุม

อำเภอพลับพลาชัย

จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๒๕๐

โทร. (๐๑) ๒๖๕-๔๕๐๔

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรวิถีพุทธ)

นายประคอง มนต์กระโทก

๒๕ หมู่ ๔ ตำบลพลับพลา

อำเภอโชคชัย

จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๑๕๐

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรอินทรีย์)

นายมัน สามสี

๕๗ หมู่ ๒ บ้านโสกขุมปูน

ตำบลนาโไ้ อำเภอกุฉินท

จังหวัดยโสธร ๓๕๑๔๐

โทร. (๐๕๕) ๗๑๓-๖๓๐

ด้านการแพทย์แผนไทย

(การรักษาสุขภาพแบบองค์รวม)

นายยงยุทธ ศรีนุชกร

๗๔ หมู่ ๔ ตำบลก้านเหลือง

อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น ๔๐๒๓๐

โทร. (๐๔๓) ๒๒๑-๔๕๓

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านศิลปกรรม

(การแสดงพื้นบ้าน-หมอลำซิ่ง)

นางราตรีสวัสดิ์ อุ้นทะยา (ราตรี ศรีวิไล)
๕๑/๖๐ ซอยหมู่บ้านเสรี ถนนมิตรภาพ
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร. (๐๑) ๘๗๑-๕๘๖๘

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรวิถีเกษตร)

นายเล็ก กุวงศ์แก้ว
๒๓๔ หมู่ ๕ บ้านบัว
ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก
จังหวัดสกลนคร ๔๗๑๘๐
โทร. (๐๔๒) ๗๑๕-๒๕๗ (ตามตัว ๑๐ นาที)

ด้านเกษตรกรรม

(การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม)

นายสุทธินันท์ ประชัญพฤษ์
๓๔ บ้านปากช่อง ตำบลสนามชัย
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๑๕๐
โทร. (๐๑) ๘๗๒-๕๖๐๐

ภาคเหนือ

ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี
พระครูพิทักษ์นันทคุณ
วัดอรัญญาวาส ตำบลในเวียง
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
โทร. (๐๕๕) ๗๑๐-๑๒๐

ด้านศิลปกรรม (การจับขอ)
นายคำผาย นุปีง
๘๗ หมู่ ๓ บ้านหัวนา
ตำบลท่าน้ำว้า กิ่งอำเภอภูเพียง
จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐
โทร. (๐๕๕) ๗๔๑-๗๔๑

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคเหนือ

ด้านศิลปกรรม (การแกะสลักไม้)
นายคำอ้าย เดชดวงตา
ศูนย์ส่งเสริมชุมชนหัตถกรรม
๓๓ หมู่ ๕ ตำบลบ้านร้อง
อำเภอท่าว จังหวัดลำปาง ๕๒๑๑๐
โทร. (๐๕๔) ๓๖๕-๒๒๕

ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
นายจอณี โอโดชา
๒๑ หมู่ ๔ บ้านหนองเต่า
ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๖๐

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรผสมผสาน)
นายชูศักดิ์ หาดพรม
บ้านแสงเทียน
๑๑๘ ตำบลเมืองจันท์ กิ่งอำเภอภูเพียง
จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

ด้านภาษาและวรรณกรรม (การขับชอ)
นางบัวซอน ถนอมบุญ
๕๑ หมู่ ๓ ตำบลป่าดุ่ม อำเภอพร้าว
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๕๐
โทร. (๐๕๓) ๘๘๕-๕๐๔

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
(การทอผ้า)
นางประนอม ทาแปง
๔๖ หมู่ ๒ ตำบลหัวทุ่ง
อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ๕๔๑๕๐
โทร. (๐๕๔) ๕๘๓-๔๔๑

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
(การทอผ้า)
นางสาวศรีสวัสดิ์ คำรังษี
๒๗ หมู่ ๔ บ้านทุ่งสุน ตำบลงอบ
อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ๕๕๑๓๐

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคใต้

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (ธนาคารชีวิต)
พระครูพัฒนโชติ
วัดดอน หมู่ ๘ ตำบลคูเต่า
อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา ๙๐๑๑๐
โทร. (๐๗๕) ๕๗๐-๕๐๕

ด้านเกษตรกรรม (เกษตรยั่งยืน)
นายเคียง คงแก้ว
สวนคงแก้ว ๑๒๕ หมู่ ๔
ตำบลบ้านนา กิ่งอำเภอสรีนครินทร์
จังหวัดพัทลุง ๙๓๐๐๐

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
(การออมทรัพย์)
นายชบ ยอดแก้ว
๓๘ หมู่ ๓ ตำบลน้ำขาว
อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ๙๐๑๓๐
โทร. (๐๗๕) ๓๗๑-๑๐๓

ด้านเกษตรกรรม (สวนสมรม)
นายตรีวุธ พาระพัฒน์
๒๕๓ หมู่ ๕ บ้านคีรีวง
ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๒๓๐
โทร. (๐๗๕) ๓๒๓-๕๕๓

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
นายประยงค์ รัตนรงค์
๕๑ หมู่ ๕ ตำบลไม้เรียง อำเภอนาวัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๙๐๑๕๐
โทร. (๐๑) ๕๐๕-๗๕๕๑

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
(ระบบบัญชีชาวบ้าน)
นายฝาก ตรีถวัลย์
๘๒ หมู่ ๔ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเชียรใหญ่
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๕๐
โทร. (๐๗๕) ๓๕๘-๒๕๓ (ตามตัว)

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคใต้

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
(การออมทรัพย์)
นายลักข์ หนูประดิษฐ์
๕๐ หมู่ ๗ ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา ๙๐๑๑๐
โทร. (๐๗๔) ๒๕๓-๗๖๗

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
(การออมทรัพย์)
นายอัมพร ดั่งปาน
๑๕/๑ หมู่ ๓ ตำบลคลองเปือย
อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ๙๐๑๓๐
โทร. (๐๗๔) ๓๒๕-๔๕๗

ภาคกลางและภาคตะวันออก

ด้านการแพทย์แผนไทย (สมุนไพร)
พระครูสุธรรมนาถ
วัดปลักไม้ลาย
ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๔๐
โทร. (๐๓๔) ๒๐๔๐๔๔

ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน-อีแซว)
นางเกลียว เสรีกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์)
๕ หมู่ ๑ ตำบลสนามชัย
อำเภอเมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐
โทร. (๐๓๕) ๕๒๑-๗๐๖

ด้านศิลปกรรม (ดนตรีไทย)
นายจ้อน ไทรวีมาน
๒/๘ หมู่ ๑๒ ตรงข้ามโรงเรียนบางพลี
ราษฎร์บำรุง อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๕๔๐
โทร. ๓๓๗-๓๔๑๑

ด้านเกษตรกรรม (วนเกษตร)
นายวิบูลย์ เข็มเฉลิม
สวนวนเกษตรห้วยหิน
๒๒๔ ตำบลดาดกระทิง อำเภอสนามไชยเขต
จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๑๖๐
โทร. (๐๓๘) ๕๕๗-๔๔๑

การประชุมปัญหาไทย รุ่นที่ ๑

ภาคกลางและภาคตะวันออก

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
(สหกรณ์เครดิตยูเนียน)
นายสำรวย มีสมชัย
๗๐/๒ หมู่ ๖ ตำบลพระยาบันลือ
อำเภอลาดบัวหลวง
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๓๐
โทร. (๐๑) ๒๕๓-๒๘๗๕

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ที่ปรึกษากลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

บรรณาธิการ

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

นายถวัลย์ มาตรฐาน

ผู้อำนวยการกลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

นักวิชาการศึกษา ๘ กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้เขียนและผู้เรียบเรียง

นายวิษ ตาแก้ว

นายถวัลย์ มาตรฐาน

ผู้อำนวยการศูนย์สื่อเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

ผู้ประสานงาน

นางโชติกา วรรณบุรี

นักวิชาการศึกษา ๖ กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม

ผู้จัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวบุศรา บุญเกิด

ออกแบบปกและรูปเล่ม

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

นายถวัลย์ มาตรฐาน

ดร.กฤษณ์ปัญญา นามางดั่ง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่ง
ด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่าง
ต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการ
ยกย่องให้เป็น **"ดร.กฤษณ์ปัญญาไทย"** เพื่อทำหน้าที่ต่างทอภูมิปัญญา
ในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ
การศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๔๒